

DZIEŃ OTWARTYCH DRZWI W GRABANOWIE

11 września 2005

W programie wiele atrakcji :

Wykłady technologiczne

- Doradztwo technologiczne
- Doradztwo w agrobiznesie
- Doradztwo z zakresu wspólnej polityki rolnej

Wystawy, kiermasze i stoiska

- ✳ maszyny i urządzenia rolnicze
- ✳ środki do produkcji rolnej
- ✳ sprzęt i produkty pszczelarskie
- ✳ rękodzieło ludowe,
- ✳ kwiaty i krzewy ozdobne
- ✳ prezentacje firm informacyjno -doradczych i instytucji obsługujących rolnictwo

Występy artystyczne

zapraszamy

Szanowni czytelnicy

Trafia do Was kolejny numer naszego czasopisma w końcowym okresie tegorocznych żniw. Mamy jednak nadzieję, że w chwilach odpoczynku znajdziecie czas na lekturę zamieszczonych artykułów.

W nawiązaniu do żniw prezentujemy aktualną sytuacją w produkcji zbóż w Polsce i woj. lubelskim. Na uwagę zasługuje fakt, że jak przewidyują eksperci zapasy końcowe wyniosą ok. 4 mln ton. Może to negatywnie rzutować na rynek zbóż a zwłaszcza na ich cenę. Zwracamy również uwagę na artykuł, w którym przypominamy jak niebezpieczny może być zawód rolnika.. Zbliży się dużymi krokami czas siewów. W związku z tym przedstawiamy nowe odmiany zbóż ozimych proponowanych przez COBORu w Słupi Wielkiej. W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie rolnictwem ekologicznym. Ważnym

elementem tego rolnictwa jest ochrona upraw przed chwastami. W tym numerze zamieściliśmy artykuł, w którym przedstawiamy ekologiczne metody walki z chwastami. Prezentujemy również ciekawy artykuł na temat genetycznie zmodyfikowanych organizmów. Jak się dowiadujemy odmiany transgeniczne sprawdzono w warunkach polowych prawie we wszystkich grupach roślin użytkowanych rolniczo.

Polecamy również interesujące porady z zakresu trzody chlewnej, hodowli koni, pszczelarstwa i produkcji mleka. Ten ostatni informuje skąd się bierze i o czym mówi mocznik w mleku.

W kolejnym tekście zachęcamy rolników do składania wniosków z Sektorowego Programu Operacyjnego - „Inwestycje w gospodarstwie

rolnym”. Mamy również coś dla smakoszy pomidorów. Gospodynie znajdą w nim wiele ciekawych przepisów i dowiedzą się jak zdrowe i niskokaloryczne są te warzywa.

I oczywiście zapraszamy wraz z rodzinami do uczestniczenia w naszym dorocznym święcie „Dzień Otwartych Drzwi”, które odbędzie się w dniu 11 września w siedzibie naszego Oddziału w Grabanowie.

W programie przewidujemy: wystawy, kiermasze, stoiska, doradztwo, podsumowanie konkursów oraz wykłady na najbardziej aktualne tematy technologiczne i informacyjne.

Szczególnie chcielibyśmy zainteresować zwiedzających wykładem Pana profesora Zygmunta Litwińczuka dotyczącym chowu bydła mięsnego.

Serdecznie wszystkich zapraszamy.

Redakcja

W numerze

Aktualna sytuacja w produkcji zbóż w Polsce i Województwie Lubelskim.....	3
Nowe odmiany zbóż ozimych.....	4
Jak należy kisić ogórki.....	6
Zwalczanie chwastów w rolnictwie ekologicznym...	8
Genetycznie modyfikowane organizmy /GMO/.....	10
Przygotowanie rodzin pszczelich do zimowli.....	11
Mocznik w mleku- skąd się bierze i o czym mówi.....	13
Wczesne odsadzanie prosiąt.....	15
Czy warto hodować konie.....	16
O czym rolnik wiedzieć powinien.....	17
VAT a Sektorowy Program Operacyjny - „Inwestycje w gospodarstwie rolnym”.....	18
Gdy chcemy zalesiać grunty rolne.....	19
Rolniku zawód twój jest niebezpieczny...	20
Witajcie pomidory, witajcie ulubione....	22

WYDAWCA:

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Końskowoli Oddział w Grabanowie

DYREKTOR LODR

mgr inż. Alfons Koska

KIEROWNIK ODDZIAŁU

w Grabanowie inż. Eugeniusz Tarasiuk

ADRES REDAKCJI:

LODR Oddział Grabanów 21-500 Biała Podlaska

tel.: (0 83) 343 37 92 fax: (0 83) 343 81 98

e-mail: gazeta@odr.cyber.pl

Redaktor Naczelny: *Janina Kempka*

DRUK: LODR Poligrafia w Grabanowie

NAKLAD: 1100 egz.

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego:

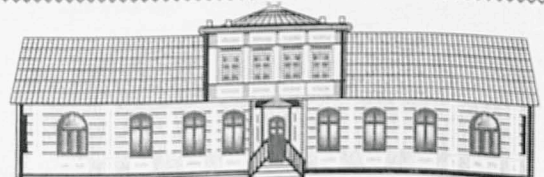
Biała Podlaska ul. Żeromskiego 3 tel/fax 343 32 34

Łuków ul. Przemysłowa 15. tel/fax (0 25) 798 39 58

Parczew ul. Lubartowska 4 50 tel/fax 354 24 74

Radzyń Podlaski ul. Rynek 10 A tel/fax 352 84 06

Wisznice ul. Warszawska 13 tel/fax 378 22 49

Aktualna sytuacja w produkcji zbóż w Polsce i w Województwie Lubelskim

- Okres wegetacji w powiecie Biela - Podlaska jest krótszy o 20 - 25 dni niż na Dolnym Śląsku.

Zboża są najważniejszą grupą uprawianych roślin stanowiącą strategiczną produkcję w rolnictwie i mają decydujący wpływ na ogólną sytuację ekonomiczną polskiego rolnictwa.

Powierzchnia upraw zbóż w 2005 roku:

- **Świat** - 700 mln ha - 50 % całkowitej powierzchni gruntów ornych.
- **Unia Europejska** - 51 mln ha - 50 % w strukturze zasiewów.
- **Polska** - 8.5 mln ha - 76 % w strukturze zasiewów.
- **Województwo Lubelskie** - 0.86 mln ha - 77 % w strukturze zasiewów.

Produkcja zbóż w 2005 roku:

Świat- 1563 mln ton.

Unia Europejska- 258,9 mln ton-9% mniej niż w 2004 roku.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski i wybranych krajów U.E.

Wyszczególnienie	Unia Europejska*	Polska	Województwo Lubelskie
Gleba	100	75-80	77
Klimat	100	75-80	68
Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej	100	66	74,1

* Belgia, Francja, Holandia, Niemcy, Węgry

Kalkulacja kosztów produkcji zbóż w 2005 roku

Wyszczególnienie	Pszenica ozima	Pszenica ozima	Żyto	Żyto	Jęczmień jary	Jęczmień jary
Plon towarowy brutto w dt z 1 ha	40	50	35	40	50	60
Koszty poniesione ogółem na 1 ha w zł	2851	3188	2246	2072	2669	2780
Koszty produkcji	66,98	61,26	56,85	44,80	49,45	43,31

Przewidywane zbiory zbóż w 2005 roku (mln. ton)

	Ogółem	Pszenica	Jęczmień	Żyto	Pszenica	Kukurydza
Lubelskie	2,38	0,91	0,45	0,27	0,23	0,12
Polska	26	8,8	2,7	3,8	3,4	2,3

Polska- 26 mln ton- 10-15 % mniej niż w 2004 roku

Województwo Lubelskie

- 2.38 mln ton - 10 -12 % mniej niż

Bilans zbóż w Polsce w 2005 roku [mln. ton]

Zapasy początkowe	4,4
Produkcja	26,0
Import	0,7
Zużycie krajowe	26,6
W tym:	
- spożycie	5,7
- wysiew	1,9
- zużycie przemysłowe	1,3
- pasze	16,5
Eksport	0,45
Zapasy końcowe	4,0

w 2004 roku.

W Polsce około 50 % ogółu gruntów ornych nie stwarza ograniczeń w doborze uprawianych gatunków

zbóż. Na glebach średnich które stanowią 16 % ogółu powierzchni uprawnej, uprawa pszenicy jest wątpliwa. Gleby słabe stanowią 22 % a bardzo słabe 12 % gruntów ornych. Aktualnie z tego ok. 18 % - 2,3 mln ha jest odłogowana i ugorowana.

- Aktualnie w Polsce ok. 60 % gleb użytkowanych rolniczo wykazuje odczyn kwaśny (4,5 - 5,5 pH) z tego 65 % występuje w środkowo-wschodniej i południowo-wschodniej części Polski.

- Notuje się spadek nawożenia wapnem. Wciągu ostatnich 15 lat zmalało ono z 200 kg/ha do 100 kg/ha.

- W Polsce wskaźnik bonitacji agroklimatycznej pogarsza się od kierunku południowego-zachodu do północnego-wschodu i obejmuje on północno-wschodnią część naszego województwa.

Produkcja i interwencja na rynku zbóż w wybranych krajach Unii Europejskiej 2004/2005 [mln. ton]

	Produkcja	Interwencja
Unia Europejska	284,3	16,5
Francja	69,7	2,6
Niemcy	50,9	6,5
Polska	29	1,1
Wielka Brytania	22,1	0,016
Węgry	16,5	4,1
Czechy	8,8	0,28
Słowacja	2,9	0,5

Zużycie biologicznie czynnej substancji chemicznych środków ochrony roślin

- UE ok. 4 kg/ha
- Polska - 1 kg/ha
- Województwo Lubelskie - 1.8 kg/ha

Zużycie nawozów mineralnych

- UE -130 kg NPK /ha
- (od 220 kg Holandia do 55 kg Grecja)

ciąg dalszy na s. 4 ➡

- Polska - 94 kg NPK/ha
- Województwo Lubelskie - 100 kg NPK /ha

W Polsce powierzchnię zbóż obsiewa się od 7 do 11% ziarnem kwalifikowanym

Wnioski:

1. Zmniejszenie i zmiana struktury upraw zbóż

- UE ok. 90 % ziarna jest produkowana w postaci pszenicy, jęczmienia i kukurydzy.
- Polska - 55 %
- Województwo Lubelskie - 60 % - Produkcja żyta w U.E. (bez Polski) - 5,5 mln. ton.

Polska ok. 4 mln. ton

Zwiększenie udziału zbóż w strukturze zasiewów z 50 % do 75 % obniża plony o 12 - 15 %

3. Istnieje pilna potrzeba organizowania się producentów zbóż (spółdzielczość, grupy producenckie)

W krajach U.E. około 75 - 85 zbóż trafia do obrotu rynkowego poprzez firmy handlowe których najczęściej współwłaścicielami są farmerzy np. we Francji 75 % zbóż skupują rolnicze spółdzielnie których członkami są producenci zbóż.

2. Podjęcie produkcji biopaliw (żyto, kukurydza, pszenżyto, pszenica) zgodnie z Dyrektywą WE z 2003 roku UE

Produkcja biopaliw np.

- Niemcy - 2004 r. - 1,2 mln ton
- 2005 r. - 1,5 mln ton
- 2006 r. - 2,0 mln ton

Czechy - 2004 r - 250 tys ton rzepaku przerób na biodiesel.

2005 r. - 280 tys ton ton rzepaku przerób na biodiesel.

Litwa - 2004 r. - 205 tys ton rzepaku przerób na biodiesel

2005 r. - 260 tys ton ton rzepaku przerób na biodiesel.

Dr inż. Tadeusz SolarSKI

Nowe odmiany zbóż ozimych

Charakterystykę odmian oparto na wynikach doświadczeń z lat 2002-2004, prowadzonych na dwóch poziomach agrotechniki: przeciętnym i wysokim (wyższe o 40 kg nawożenie azotowe, ochrona przed chorobami oraz wyleganiem).

Pszenica ozima

Obecnie w krajowym rejestrze znajduje się 50 odmian pszenicy ozimej, w tym: grupa technologiczna jakościowa (A) - 17, chlebowa (B) - 18, na ciastka (K) - 2, pozostała (C) - 13.

W 2005 r. wpisano do rejestru 2 odmiany pszenicy ozimej: **Legendę i Wydme**.

Legenda - HR Smolice. Odmiana jakościowa (grupa A).

Odmiana odznacza się dość dużą mrozoodpornością. Rośliny wysokie do bardzo wysokich, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Odporność na mączniaka, rdzę brunatną i septoriozę plew - duża, natomiast na septoriozę liści, fuzariozę kłosów i choroby podstawy źdźbła - dość duża. Ziarno o dość małej masie 1000 ziarn, dość dobrym wyrównaniu oraz dość dużej gęstości w stanie zsypanym. Odporność na porastanie w kłosie mała, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawartość białka i ilość glutenu duża. Wskaźnik SDS duży do bardzo dużego. Wydajność ogólna mąki dość dobra.

Tolerancja na zakwaszenie gleby średnia. Plenność dość dobra.

Wydma - PHR Tulce. Odmiana jakościowa (grupa A). Charakteryzuje się średnią mrozoodpornością. Rośliny niskie, o dość dużej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Odmiana odznacza się przeciętną odpornością na: mączniaka, septoriozę liści i plew, fuzariozę kłosów i choroby podstawy źdźbła a na rdzę brunatną - dość mała. Ziarno o małej do bardzo małej masie 1000 ziarn, przeciętnym wyrównaniu oraz dość dużej gęstości w stanie zsypanym. Odporność na porastanie w kłosie dość duża, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawartość białka i glutenu dość duża. Wskaźnik SDS duży do bardzo dużego. Wydajność ogólna mąki dość dobra. Tolerancja na zakwaszenie gleby dość mała. Plenność dość dobra.

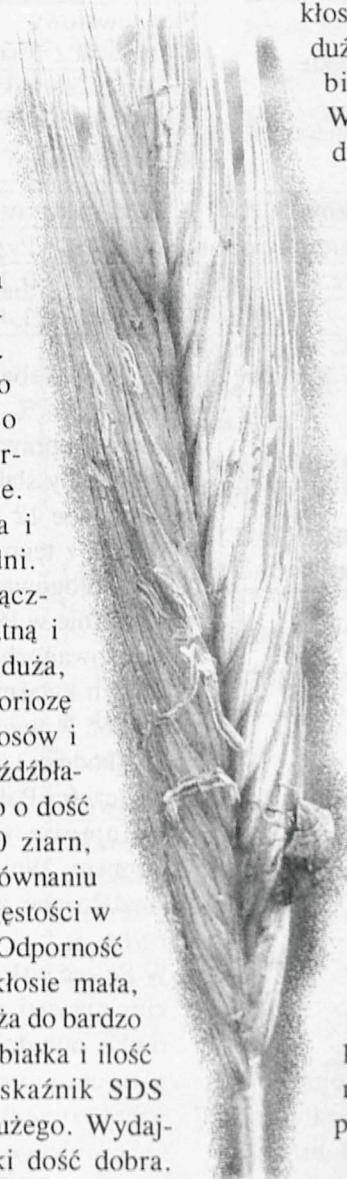
Żyto ozime

Obecnie w krajowym rejestrze znajdują się 32 odmiany, w tym: 26 - populacyjnych, 10 - mieszańcowych oraz jedna syntetyczna. Spośród odmian żyta 31 przeznaczonych jest do uprawy na ziarno, natomiast jedna na cele zielonkowe (Pastar).

W 2005 roku zarejestrowano dwie odmiany populacyjne żyta ozimego: Dańkowskie Diament i Daran.

Dańkowskie Diament - HR Smolice

Rośliny średniej wysokości, o dość dużej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Odmiana o średniej odporności na rdzę brunatną

⇒ i żdźbłową, septoriozę liści oraz rynchosporiozę, natomiast dość mała- na mączniaka i choroby podstawy żdźbła. Masa 1000 ziarn przeciętna, wyrównanie średnie, gęstość w stanie zsylnym, zawartość białka i liczba opadania – dość duża. Plenność przeciętna.

Daran – St. Ramenda, Antoniny. Rośliny średniej wysokości, o średniej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Odporność na rdzę brunatną-duża, na mączniaka, rdzę żdźbłową, septoriozę liści, rynchosporiozę-średnia, na choroby podstawy żdźbła- dość mała. Odporność na porastanie ziarna w kłosie średnia. Masa 1000 ziarn przeciętna, wyrównanie i gęstość w stanie zsylnym średnie. Zawartość białka i liczba opadania średnie. Plenność dość słaba.

Pszenżyto ozime

W krajowym rejestrze znajduje się 26 odmian pszenżyta ozimego, w tym cztery (Fidelio, Magnat, Woltario, Zorro) charakteryzują się półkarłowym typem wzrostu. W bieżącym roku wpisano do rejestru odmiany: **Hortenso i Aliko.**

Hortenso - Odmiana o dość dużej mrozoodporności. Rośliny wysokie o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Odznacza się dużą odpornością na rdzę żdźbłową i septoriozę plew, dość dużą na septoriozę liści i fuzariozę kłosów, średnią na mączniaka i choroby podstawy żdźbła oraz dość małą na rynchosporiozę.

Masa 1000 ziarn dość duża, gęstość w stanie zsylnym dość mała, wyrównanie ziarna średnie. Odporność na porastanie ziarna w kłosie dość duża, liczba opadania mała. Zawartość białka średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby średnia. Plenność bardzo dobra.

Aliko- HR Szelejewo

Odmiana charakteryzuje się dość dużą mrozoodpornością. Rośliny dość wysokie, o średniej odporności na

wyleganie. Termin kłoszenia dość wczesny, dojrzewania średni. Odznacza się dużą odpornością na rdzę żdźbłową, dość dużą na rdzę brunatną i fuzariozę kłosów, przeciętną na: mączniaka, septoriozę liści i plew oraz rynchosporiozę i dość małą – na choroby podstawy żdźbła. Masa 1000 ziarn przeciętna, gęstość w stanie zsylnym dość duża, wyrównanie ziarna średnie. Odporność na porastanie ziarna w kłosie i liczba opadania mała. Zawartość białka dość duża. Tolerancja na zakwaszenie gleby średnia. Plenność dobra.

Jęczmień ozimy

Obecnie w krajowym rejestrze znajduje się 17 odmian: w tym 13 o kłosie wielorzędowym (w tym bezostna Sibra) i cztery o kłosie dwurzędowym (w tym dwie typu browarnego).

W 2005 roku wpisano dwie odmiany: **Corbie i Rokitę.**

Corbie- Lochow-Petcus Polska

Odmiana typu browarnego, o kłosie dwurzędowym. Wartość technologiczna ziarna dobra. Mrozoodporność dość mała. Rośliny dość niskie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia średni,

dojrzewania dość późny. Odporność na rdzę żdźbłową i czarną plamistość- dość duża, natomiast średnia- na mączniaka, plamistość siatkową, rdzę jęczmienia i rynchosporiozę. Ziarno o dużej masie 1000 ziarn, dość dobrym wyrównaniu i dużej gęstości w stanie zsylnym oraz średniej zawartości białka. Odznacza się przeciętną tolerancją na niskie pH gleby. Plenność słabsza.

Rosita- Saaten – Union Polska.

Odmiana typu pastewnego, o przeciętnej mrozoodporności. Rośliny dość wysokie o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia dość późny, dojrzewania średni. Odporność na mączniaka i czarną plamistość-duża, dość duża- na plamistość siatkową, rdzę jęczmienia, rdzę żdźbłową i rynchosporiozę. Masa 1000 ziarn dość duża, wyrównanie i gęstość ziarna w stanie zsylnym średnie. Zawartość białka w ziarnie dość mała. Odznacza się dość dużą tolerancją na niskie pH gleby. Plenność bardzo dobra.

Opracowano - na podstawie
COBORU Słupia Wielka

Kazimiera Kuresza

REKLAMA REKLAMA REKLAMA

Centrala Nasienna w Parczewie
ul. Szkolna 32
tel. (083) 354 13 28,

Oferuje do sprzedaży:

- Pasze, koncentraty i premiksy firm: Koudijs, Sano, Josera, LNB, EuRolPol, Ekoplonek, Polfarm, Polfos, Polsanders, Bacutil, Unipasz, Mikita.
- Śrutę sojową i rzepakową.
- Sprzęt i maszyny rolnicze.
- Nawozy płynne i krystaliczne INTERMAG
- Środki ochrony roślin
- Artykuły metalowe

Jak należy kisić ogórki

Produkcja warzyw kiszonych jest oparta na naturalnej fermentacji mlekowej. Przez cały okres produkcji i przechowywania narażone są na zakażenie zewnętrzne, które mogą powodować wadliwy przebieg kiszenia i nadmierne ubytki fermentacyjne. Aby zapewnić prawidłowy przebieg procesu, należy bezwzględnie przestrzegać czystości surowca i pojemników fermentacyjnych.

Mycie i dezynfekcja pojemników

Do najczęściej używanych pojemników do kiszenia ogórków należą tradycyjnie beczki drewniane oraz z tworzyw sztucznych, mające atest dopuszczający do kontaktu z żywnością.

W dużych zakładach kwaszarniczych wykorzystuje się tanki (duże zbiorniki metalowe) lub z tworzyw sztucznych oraz silosy betonowe.

Przed przystąpieniem do kiszenia należy sprawdzić stan pojemników, dokładnie wymyć i zdezynfekować. Beczki z tworzyw sztucznych należy umyć szczotką gorącą wodą z detergentem, a następnie dobrze wypłukać. Beczki drewniane należy poddać działaniu pary wodnej, które powinny być szczelne, aby nie następowały ubytki soku i psucie ogórków. W silosach należy usunąć wszelkie pęknięcia i uszkodzenia betonu oraz wykładziny izolacyjnej. Bezpośrednio przed napełnieniem silosu ogórkami ściany należy wyczyścić, spłukać i wydezynfekować. Silosy myje się ciepłą wodą z dodatkiem detergentu np. 0,5 % roztworu ługu sodowego, a następnie spłukać czystą wodą. Dezynfekcje można przeprowadzić 2 % roztworem kwasu siarkowego lub 0,3 % roztworem chlorowanego wapna.

Przygotowanie ogórków

Do niezbędnych czynności wstępnych należy moczenie ogórków. Umieszcza się je w otwartych zbiornikach z czystą, zimną wodą na czas od 1 do 4 godzin. Moczenie powoduje rozluźnienie przyschniętej ziemi i

ułatwia jej odpadanie podczas mycia. Ponadto ma na celu poprawienie jednolitości owoców. Bardzo ważne jest dokładne umycie ogórków. Należy je przeprowadzić w płuczce szczotkowej wyposażonej w natrysk czystej wody. Niezbędne jest czyste wymienianie brudnej wody oraz usuwanie osadzających się zanieczyszczeń.

Przyprawy

Poprawiają smak i aromat ogórków kiszonych, przyczyniają się do prawidłowego przebiegu fermentacji mlekowej, a także zwiększają trwałość zakiszonego produktu. Ilość ich nie powinna być jednak większa niż 3 % masy ogórków - nadmiar przypraw może pogarszać cechy smakowe. Przyprawy muszą być czyste i

świe-
że, nie-
d o k ł a d n e
oczyszczone oraz

porażone przez choroby mogą powodować psucie się ogórków. Dotyczy to głównie kopru,

który często jest zainfekowany przez pleśń. Jest on wtedy potencjalnym źródłem enzymów pektynolitycznych, powodujących mięknięcie ogórków kiszonych. Przyprawy przed użyciem należy oczyścić, a niektóre pokroić (koper, czosnek, korzeń chrzanu, estragon), aby nie hamowały wyplływania ogórków.

Zużycie przypraw w produkcji kiszonych ogórków:

- I. Przyprawy podstawowe
  1. Koper świeży (łodygi, baldachy) - 2,5 % udziału w stosunku do masy ogórków.
  2. Korzeń chrzanu - 0,2 % „
  3. Czosnek - 0,15 % „

4. Gorczyca -0,04 % „
- II. Przyprawy dodatkowe
  1. Liście porzeczki -0,05 % „
  2. Estragon -0,03 % „
  3. Liście winogron -0,02 %
  4. Papryka -0,02 %
  5. Majeranek zielony
  6. Liście laurowe -0,01 %

Zalewa

Do jej sporządzania powinno się wykorzystywać wodę zdatną do picia i celów gospodarczych (spełniająca wymagania zawarte w rozporządzeniu ministra zdrowia i opieki). W kwaszarnictwie przywiązuje się dużą uwagę do twardości wody. Ze względu na większą zawartość soli wapniowych, twarda woda wpływa dodatnio na zachowanie korzystnej konsystencji kiszoniaków. Twardość wody używanej do sporządzania zalewy nie powinna być niższa niż 120 niemieckich (0,1 g CaO na litr). Aby ograniczyć ryzyko mięknięcia ogórków, do zlewy dodaje się chloru wapnia (7,5 g/l) lub innej soli wapniowej.

Zalewa powinna zawierać 5-7%

Ciężar właściwy a stężenie solanki:	
Ciężar właściwy przy 20 ^o C	zawartość soli-NaCl(%)
1,035	5
1,042	6
1,050	7
1,057	8

soli, musi być klarowna, bez zanieczyszczeń. Przygotowując ją należy pamiętać o rozpuszczeniu i wymieszaniu soli oraz sprawdzeniu jej stężenia-można to zrobić za pomocą aerometru, poprzez oznaczenie ciężaru właściwego.

Kiszenie

Napełnianie beczek ogórkami

⇒ może być różne (luzem, warstwami na płasko, pionowo lub ukośnie). W zależności od sposobu układania, w beczce o pojemności 100 litrów mieści się odpowiednio: 50, 70, 80 lub 85 kg ogórków. Im więcej ogórków zmieści się w pojemniku (ułożenie pionowe lub ukośnie), tym więcej cukrów będzie dostępne dla bakterii kwasu mlekowego, które wytworzą więcej kwasu mlekowego, co zapewni lepszą trwałość ukiszzonego produktu. Przy kiszeniu w silosie, aby zapobiec zgniataniu dolnych warstw, przy wypełnieniu go do połowy należy nałożyć przekładkę z desek. Ogórki nałożone do beczek lub nasypane do silosów zalewa się solanką do całkowitego przykrycia ogórków.

Bardzo ważne jest by ogórki były na całej powierzchni odpowiednio obciążone i zabezpieczone przed dostępem tlenu. Przeciwdziała to rozwojowi drożdży kożuchujących pleśni na powierzchni zalewy. Proces fermentacji przebiega podobnie jak w przypadku kiszenia kapusty. W początkowych stadiach rozwijają się bakterie z rodzaju *Aerogenes* oraz bakterie peptonizujące (rozkładające białko), a następnie szybko zakwaszające środowisko bakterie fermentacji mlekowej. Temperatura w jakiej przebiega fermentacja ogórków waha się w granicach 10-12°C. Przy niskiej temp dwutlenek węgla łatwiej rozpuszcza się w zalewie i nie powoduje powstawania pustych komór w owocach. Ponadto proces fermentacji przebiega bardzo wolno, prawidłowo i po upływie 30-40 dni zawartość kwasu mlekowego w kiszonych ogórkach osiąga 0,7%. Uzyskuje się wtedy ogórki kiszane bardzo dobrej jakości. Jeżeli proces kiszenia występuje w wyższej temperaturze (18-22°C) to istnieje możliwość rozwoju bakterii kwasu masłowego, bakterii gnilnych, drożdży a nawet pleśni. Pielęgnacja ogórków podczas kiszenia prowadzona w beczkach, polega na uzupełnieniu lub wymianie zalewy.

Przechowywanie

Ukiszzone ogórki winny być składowane w temp poniżej 10°C w magazynach klimatyzowanych, piwnicach. Niezależnie od warunków magazynowania temperatura ogórków nie może być niższa niż 0°C.

Jakość ogórków kiszonych

Ukwaszone ogórki powinny zawierać 0,8-1,0% kwasu mlekowego (wtedy pH wynosi 3,4-4,0) oraz 1,5-3,5% soli kuchennej.

Do najczęściej występujących wad ogórków kiszonych spowodowanych nieprawidłowym przebiegiem fermentacji należą: mięknięcie owoców, powstawanie pustych komór, tworzenie się kwasów masłowego i octowego, substancji śluzowych, a także zmiany zabarwienia. Główną przyczyną mięknięcia jest rozkład pektyn, który prowadzi do rozluźnienia struktury owoców. Proces ten zachodzi pod wpływem enzymów pektynolitycznych, wytwarzanych przez mikroorganizmy (przeważnie pleśnie), które dostają się do fermentujących ogórków razem z resztkami okwiatów lub przyprawami złej jakości. Przyczyną może być także skłonność odmianowa. Do metod zapobiegających mięknięciu

ogórków należą: pasteryzacja zalewy po upływie 1-2 dni po rozpoczęciu fermentacji, unikanie wysokiej temperatury podczas fermentacji i przechowywania, podwyższanie stężenia soli (powyżej 6%), dodawanie do zalewy chlorku wapnia (w stężeniu 7,5 g/l) przed rozpoczęciem fermentacji. Powstawanie pustych komór w ogórkach kiszonych związane jest między innymi z wytwarzaniem i nagromadzeniem znacznych ilości CO₂ w przestrzeniach międzykomórkowych. Taki przebieg fermentacji wywołują bakterie coli lub *Lactobacillus brevis* i *Leuconostoc mesenteroides* a także drożdże.

Startery

W ostatnich latach w przemyśle spożywczym coraz częściej wykorzystuje się selekcionowanie kultury bakterii mlekowych (starterów) przeznaczonych do fermentacji określonego surowca. Kultury takie, jak np. *Vege-Start*, zawierające szczepy *Lactobacillus plantarum*, są już używane w produkcji niektórych warzyw kiszonych. ■

Stanisław Myć

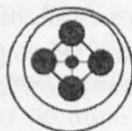
LODR O/Grabanów

REKLAMA REKLAMA REKLAMA

F.H.U. „UWuzla” Dariusz Mackiewicz

Oferujemy pasze i dodatki paszowe firm:

DOLFOS

LNB
POLAND

POSIADAMY W SPRZEDARZY PASZE EKOLOGICZNE.

W naszej ofercie są także:

- ⇒ nawozy mineralne,
- ⇒ artykuły wyposażenia budynków inwentarskich
- ⇒ oleje silnikowe
- ⇒ mączki i tłuszczy rybne

OPOLE 4, 21-222 Podedwórze, tel. (0 83) 379 50 14 kom. 0 692 545 563

Z
P
R
A
S
Z
A
M
Y

Szczególną cechą rolnictwa ekologicznego jest kompleksowe traktowanie procesu produkcji tak, aby działania w jednym obszarze produkcji rolniczej były ściśle powiązane z pozostałymi.

Dotyczy to także ochrony roślin, która nie jest odrębnym elementem cyklu, lecz konsekwencją działań podejmowanych na innych etapach produkcji.

Głównym założeniem rolnictwa ekologicznego jest stworzenie odpowiednich warunków dla prawidłowego rozwoju roślin, aby ograniczyć wystąpienie szkodników. Rośliny uprawiane na właściwym siedlisku realizują pełnię swoich możliwości rozwojowych, a wysoka bioróżnorodność środowiska przyczynia się do dużego ograniczenia liczebności szkodliwych organizmów. Często czynniki abiotyczne mogą okresowo zmieniać warunki środowiskowe na szczególnie korzystne dla rozwoju szkodników, a przez to osłabiać wigor roślin. Innym zagrożeniem jest również to, że ówczesny krajobraz rolniczy składa się z niewielkich gospodarstw ekologicznych i otaczających je dużych gospodarstw konwencjonalnych. Takie proporcje sprawiają, że trudno jest powstrzymać naturalną migrację szkodników i czynników chorobotwórczych z upraw konwencjonalnych. Dlatego konieczne jest zapoznanie rolnika ekologicznego z działaniami, które zapewnią ochronę jego plonów.

Działania ograniczające występowanie chwastów w rolnictwie ekologicznym polegają na kontroli nasilenia występowania chwastów, a nie na całkowitym ich zwalczaniu. Ekologiczna definicja chwastu podaje, że jest to roślina, która rośnie w miejscu, w którym zaplanowaliśmy inne przeznaczenie. Zachwaszczenie występuje wówczas, gdy chwast pojawi się powyżej progu jego szkodliwości. Najprostszym sposobem minimalizowania zachwaszczenia jest ustalenie jego przyczyn i usunięcie ich, a nie zwalczanie dopiero

Zwalczanie chwastów w rolnictwie ekologicznym

objawów. Rolnicy ekologiczni stosują wiele zabiegów, które mogą ograniczyć wystąpienie chwastów. Należy tu wymienić:

Uprawa w płodozmianie roślin zacięających glebę – w rolnictwie ekologicznym płodozmian jest ważnym elementem agrotechniki. Prawidłowe zmianowanie ogranicza występowanie chwastów konkurencyjnych dla roślin uprawnych oraz podnosi żyzność gleby. Zaleca się stosowanie w produkcji polowej co najmniej czteroletniego płodozmiaru. W czasie całego okresu wegetacji powierzchnia gleby powinna być przykryta roślinnością, w szczególności plonem głównym i międzyplonem albo substancją organiczną (kompost, rozdrobniona słoma, ściółka z roślin). W celu ograniczenia kumulacji określonych gatunków chwastów należy stosować przemienną uprawę roślin należących do różnych grup (zboża ozime i jare, okopowe, pastewne, warzywa, poplony). Chwasty występujące w roślinach o zbliżonym systemie uprawy można minimalizować poprzez zastosowanie szerokich międzyrzędzi, które umożliwią wykonanie zabiegów mechanicznych; można również wprowadzać do płodozmiaru uprawę traw, motylkowych lub ich mieszanek

Stosowanie przedplonów – jako przedplon stosowane są rośliny:

- motylkowe (wzbogacają glebę w azot, poprawiają właściwości fizyczne gleby, zwiększają zawartość materii organicznej w glebie, wieloletnie drobnonasienne dobrze oceniają glebę)

- okopowe (zmniejszają zachwaszc-

zenie w płodozmianie, stanowią dobry przedplon dla zbóż)

- zbożowe (są gorszym przedplonem, zachwaszczenie raczej zwiększają)

- pastewne (poprawiają żyzność gleby i ograniczają zachwaszczenie, działają strukturotwórczo na glebę i zwiększają w niej zawartość materii organicznej, hamują rozwój chwastów poprzez zacięwanie, występowanie chwastów jest regulowane poprzez wielokrotne koszenie i wypasanie)

- warzywa (wymagają wielu zabiegów pielęgnacyjnych przy odchwaszczaniu, pozostawiają dobre stanowisko dla roślin, a uprawiane na ściółce organicznej wzbogacają glebę w próchnicę)

Stosowanie poplonów – przykrywają powierzchnię gleby w okresie pomiędzy plonami głównymi, poplony przyczyniają się do ograniczenia występowania chwastów jednorocznych nasiennych. Można tu stosować:

- międzyplon ozimy* (wysiewany od lipca do września, rośliny: rzepak, żyto, żyto + wyka kosmata albo mieszanka wyki ozimej, inkarnatki i życicy wielokwiatowej)

- poplon ścierniskowy* (wysiewany od lipca do pierwszej dekady sierpnia, mieszanki: peluska, wyka siewna, łubin, gryka, owies, facelia, gorczyca biała, rzepak i rzodkiew oleista)

- wsiewki poplonowe* (wsiewa się je wiosną w zboża, dobrze znoszą zacięwanie, nadają się tu rośliny motylkowe drobnonasienne i trawy oraz ich mieszanki)

*KPR podaje inne zasady ➡

⇒ siewu poplonów i wsiewek, ale nie dotyczą one gospodarstw ekologicznych

Zagęszczenie łanu rośliny uprawnej – zbyt niska obsada rośliny uprawnej zwiększa ryzyko jej zachwaszczenia oraz obniża wysokość plonu. Nadmierne zagęszczenie zwiększa zdolność konkurencyjną w stosunku do chwastów, ale zwiększa się także zagrożenie występowania chorób i szkodników oraz ryzyko wylegania roślin

Uprawa roślin odchwaszczających
Należy tu wymienić:

- uprawę roślin w szerokich międzyrzędziach, w których wykonuje się intensywne zabiegi odchwaszczające,
- uprawę jednorocznych roślin pastewnych, szybko rosnących po siewie i intensywnie zacieniających glebę,
- uprawę roślin wieloletnich o dużej sile wzrostu i zagęszczeniu runi,
- uprawę roślin w ściółce, która nie pozwala na kiełkowanie nasion,
- uprawę odmian zbóż o długiej słomie,
- uprawę odmian roślin tworzących większą powierzchnię blaszek liściowych,
- allelopatię, przy której rośliny uprawne wydzielają substancje hamujące kiełkowanie nasion chwastów.

Ściółkowanie gleby – ściółki ograniczają przenikanie światła do gleby i stanowią trwałą barierę mechaniczną dla kiełkujących nasion chwastów. Najczęściej wykorzystywanymi ma-

teriałami do ściółkowania są: czarna folia polietylenowa, włóknina poli-propylenowa oraz biomasa substancji organicznej nieożywionej jako mulcz lub biomasy ożywionej

Siew i rozwój rośliny uprawnej
Należy tu wymienić:

- wysiew zdrowego i dorodnego materiału siewnego,
- wysiew materiału siewnego wolnego od nasion chwastów,
- dobór odpowiedniego terminu i techniki siewu, zapewniający wyrównanie i szybkie wschody,
- zagęszczenie wysiewu w rzędach w celu uzyskania optymalnej obsady roślin, przy zwiększonej szerokości międzyrzędzi, w których stosuje się mechaniczne pielenie chwastów,
- opóźnienie siewu roślin ciepłolubnych pozwala uzyskać szybszy, początkowy wzrost roślin w ogrzanej glebie,
- sadzonkowanie roślin,
- podkiełkowanie bulw ziemniaka
- dobór roślin bardziej konkurencyjnych dla danych warunków siedliska,
- wysiew roślin uprawnych w mieszanekach odmianowych, charakteryzujących się zróżnicowanymi wymaganiami dotyczącymi siedliska.

Stosowanie uprawek mechanicznych i innych zabiegów – zasady rolnictwa ekologicznego wymagają ograniczenia uprawy gleby do minimum (zwłaszcza uprawek późniowych i orki głębokiej), wiąże się to

bowiem z zakłóceniem procesów życiowych mikroorganizmów glebowych. Wymieniane są tu następujące założenia:

- płytsze oranie i głębsze spulchnianie
- głębokość orki nie powinna przekraczać 15cm
- odchwaszczające zabiegi pielęgnacyjne przeprowadzać przy użyciu: brony, kultywatora, glebogryzarki, obsypnika lub opielacza

Wyrwanie chwastów – sprawdza się wówczas, gdy możliwość wykonania zabiegów mechanicznych jest ograniczona

Odchwaszczanie płomieniowe

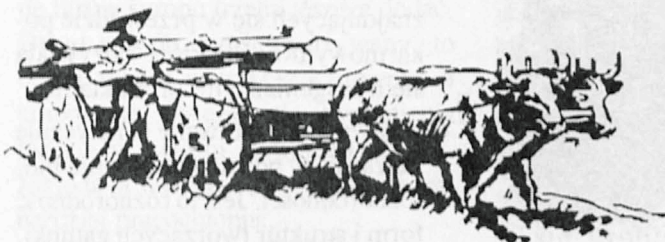
- wykorzystuje się tutaj wysoką temperaturę, którą uzyskuje się w procesie spalania propanu w specjalistycznych palnikach. Odpowiedni zakres temperatur (50-70°C) powoduje pęknięcie ścianek komórkowych. Zabieg ten jest najczęściej stosowany przy odchwaszczaniu warzyw, charakteryzujących się długim okresem wschodów i niską konkurencyjnością względem chwastów (marchew, cebula). Chwasty mogą być wypalane w rzędach, krótko przed wschodami rośliny uprawnej lub w międzyrzędziach.

W rolnictwie ekologicznym przy zachowaniu wyżej wymienionych wskazówek nie należy obawiać się występowania chwastów, a jeżeli nawet wystąpią, to w ograniczonej ilości.

Reasumując, śmiało można stwierdzić, że ekologiczny system gospodarowania znalazł wiele rozwiązań, które pozwalają wyeliminować chwasty i uzyskać plon dobrej jakości. Warto się zastanowić, czy taki system produkcji nie jest bardziej opłacalny dla rolnika, bo że korzysta środowisko, to wiedzą wszyscy. ■

Na podstawie zebranych materiałów opracowała:

Beata Korpysz

Genetycznie modyfikowane organizmy /GMO/

Możliwości jakie niesie nam inżynieria genetyczna dostrzegli już nie tylko naukowcy, ale również prywatne firmy i koncerny, które współpracując z zakładami naukowymi przyczyniły się do imponującego postępu w tej dziedzinie.

Celem modyfikacji genetycznej w roślinach uprawnych jest;

1. Poprawa odporności roślin na szkodniki i choroby zwłaszcza wirusowe, co umożliwi redukcję ilości środków chemicznych stosowanych w produkcji rolnej, a także podczas magazynowania produktów.
2. Przystosowanie roślin do ekstremalnych warunków (zasolenie gleby, susza, mrozy).
3. Wzrost wydajności produkcji rolniczej.
4. Poprawa cech organoleptycznych – barwy, smaku, zapachu.
5. Modyfikacja parametrów wartości odżywczej – zmiana zawartości węglowodanów, witamin, tłuszczu, poprawa składu kwasów tłuszczowych.

Do chwili obecnej uzyskano odmiany zmodyfikowane genetycznie – odmiany transgeniczne w prawie wszystkich grupach roślin użytkowych rolniczo. Odmiany te sprawdzono w warunkach polowych.

Zboża – jęczmień, pszenica, ryż, kukurydza.

Rośliny oleiste – orzech ziemny, gorczyca, rzepak, rzepak, słonecznik.

Rośliny sadownicze – kiwi, truskawka, papaja, orzech włoski, jabłoń, śliwa, winorośl, żurawina, borówka.

Warzywa – cebula, szparagi, kapusta, brokuły, papryka, cykoriaria, ogórek, arbuz, melon, cukinia, marchew, bataty, sałata, oberżyna, kapusta pekińska.

Motylkowe – soja, groch, łubin, koniczyna, lucerna.

Inne – burak, ziemniak, trzcina cukrowa.

Celem modyfikacji genetycznej u zwierząt jest;

- szybszy przyrost masy ciała, przez

włączenie dodatkowego genu hormonu wzrostu. Jednak nie zawsze zwiększona masa ciała zwierzęcia idzie w parze z zyskiem ekonomicznym. Transgenizacja zwierząt hodowlanych jest bardzo kosztowna i długa. Zwierzęta często chorują i są nieplodne,

- zwiększenie wydajności mlecznej przez wprowadzenie dodatkowego genu odpowiedzialnego za produkcję mleka,
- uodpornienia na choroby przez wprowadzenie genów odporności lub tolerancji na określoną chorobę.

Transgeniczne zwierzęta gospodarce otrzymuje się z myślą o wykorzystaniu ich jako producenta zrekombinowanych białek o znaczeniu farmaceutycznym. Białka te są wytwarzane w gruczołach mlecznych i wydzielane z mlekiem. W ten sposób udało się uzyskać transgeniczne owce, kozy i bydło produkujące alfa antytroponinę stosowaną w leczeniu rozedmy i innych chorób płuc, czynnik krzepliwości krwi, erytropoetynę leczącą anemię i β interferon zwalczający infekcje wirusowe i nowotwory oraz hormon wzrostu, regulujący ten proces.

Kontrowersje wokół GMO

Początkowa euforia i entuzjastyczne prognozy związane z GMO ustępują poważnym obawom, ponieważ;

- w produkcji GMO używa się genów odporności na antybiotyki, jako genów pomocniczych. Może to spowodować uodpornienie się na antybiotyki mikroorganizmów znajdujących się w przewodzie pokarmowym osób, które odżywiają się transgenicznymi produktami,
- uprawy modyfikowane genetycznie zagrażają w poważnym stopniu bioróżnorodności. Jest to różnorodność form i struktur tworzących gatunki,

odmiany i rasy. Bioróżnorodność daje szanse przystosowania się do zmieniających warunków środowiska i stanowi zabezpieczenie żywnościowe na wypadek klęski lub zarazy,

- rośliny transgeniczne produkujące białka toksyczne są silnie alergizujące. W związku z tym zakazano używać ich do produkcji żywności dla ludzi, natomiast zezwolono karmić nimi zwierzęta. Dotyczyło to kukurydzy StarLink. Mimo tego, stwierdzono obecność tego białka w wielu produktach,
- w pyłkach i zarodnikach roślin transgenicznych znajdują się silne

alergeny, które spowodowały przypadki śmiertelne w USA,

- trudno oddzielić ziarna upraw czystych od transgenicznych. Certyfikaty czystości ziarna są niewiarygodne. Utracono kontrolę nad dystrybucją i oddzielaniem ziarna,
- utracono kontrolę nad uprawami; pyłki roślin modyfikowanych krzyżują się z czystymi, nawet na bardzo dużą odległość. Może to spowodować przeniesienie genów odporności na chwasty, co spowoduje powstanie „superchwastów” nie do pokonania,
- toksyczne białka kumulują się w organizmach konsumentów,

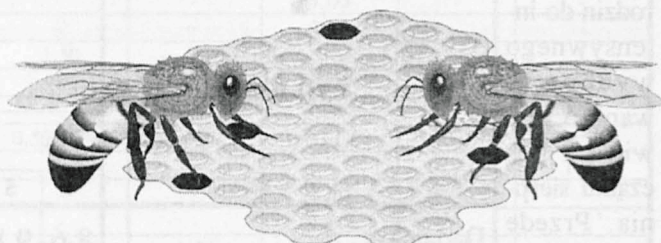
- monokultury transgeniczne wypierają lokalne odmiany i gatunki dostosowane do konkretnych warunków siedliskowych,
- organizmy zmodyfikowane genetycznie są własnością kilku korporacji, które opatentowały transgeny i finansują większość badań biotechnologicznych. W związku z tym modyfikacje genetyczne mają często na celu tylko względy komercyjne np. transgeniczna odmiana ziemniaka z którego produkuje się frytki wchłaniające mniej tłuszczu. ■

Jadwiga Wardak
Źródło – internet.

Przygotowanie rodzin pszczelich do zimowli

Norma opracowana w Oddziale Pszczelnictwa ISiK w Puławach przewiduje 1,6-2 kg zapasu na jeden plaster. Zapas ten obejmuje cukier dodany w syropie i miód, który w ulu pozostał. Według Pidka (1985) w czasie łagodnych zim istnieje możliwość zazimowania rodzin pszczelich na dawkach pomniejszych o 15% w stosunku do zalecanej ilości zapasów zimowych, ale może zaistnieć potrzeba wiosennego ich uzupełnienia. Jak przeprowadzić ocenę stanu nakarmienia rodzin? Są na to dwa sposoby. Pierwszy, to liczenie ilości dodanego pszczołom w syropie cukru do czasu otrzymania przez rodzinę zalecanej dawki. W 1 litrze syropu półgęstego (3:2) zawarte jest 0,77 kg cukru. Po uwzględnieniu zapasu miodu, który pozostał w ulu, można łatwo policzyć, ile litrów syropu trzeba jeszcze dodać. Drugi sposób, częściej używany, to ocena zapasu w trakcie karmienia, a konkretnie stwierdzenie wypełnienia prawie w całości skrajnego plastra. Metoda ta wydaje się prostsza, ale jest bardziej pracochłonna.

Wśród pszczelarzy są także zwolennicy karmienia pszczoł tak długo, aż przestaną one wybierać syrop z podkarmiaczek. Nie jest to metoda godna polecenia, gdyż powoduje zwykle przekarmienie rodzin, co nie

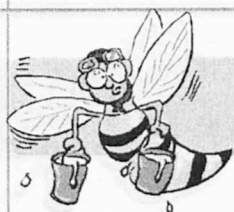
Zalecane w Polsce ilości pokarmu węglowodanowego na zimę zależą od typu ula i liczby plastrów obsiadanych przez pszczoły. Pozioma średnica zimującego kłębu rodziny pszczelej o wadze 3 kg wynosi około 25 cm zajmując 7 uliczek w 8 ramkowym gnieździe.

jest wskazane. Wtedy prawie wszystkie komórki plastrów są wypełnione syropem i pszczoły na zawiązanie kłębu mają do dyspozycji jedynie uliczki międzyplastrowe.

W ostatnich latach pojawiają się problemy z całkowitym

dostosowaniem się do norm określających zapasy, gdyż długie i dość ciepłe jesienie prowokują matki do wydłużania okresu czerwienia, a co za tym idzie, do sporego uszczuplenia zapasów zimowych znajdujących się w ulach. Można próbować temu zjawisku zapobiegać poprzez wcześniejsze dokarmianie zimowe (do końca sierpnia) i podawanie jednorazowo większych dawek syropu cukrowego. Korzyści z wczesnego dokarmiania są niezaprzeczalne. Podawany syrop jest przetwarzany na zapas w wyniku odparowania z niego nadmiaru wody, a znajdująca się w syropie sacharoza jest rozkładana na glukozę i fruktozę. Obydwa te procesy chronią zgromadzony zapas przed fermentacją. Proces ten właściwie przebiega przy wysokiej temperaturze zewnętrznej. W tym czasie pszczoły szybko pobierają zwiększone dawki syropu.

ciąg dalszy na s. 12 ➔

Porady pszczelarskie

➔ W końcu lipca, jeśli nie ma już pożytku, powinno się rozpocząć zwalczanie warrozy w rodzinach. Jest to z punktu widzenia gospodarki pasiecznej, niezmiernie ważny zabieg. Opóźnianie go powoduje bardzo duże osłabienie siły rodzin przed zimą, gdyż warroza niszczy znaczną część pszczoł zimowych. Rozwijają się one bowiem w sierpniu, kiedy kończy się wychowywanie trutni, i praktycznie wszystkie samice *Varroa destructor* rozwijają się na czerwiu pszczelim. W celu zwiększenia skuteczności zwalczania pasożyta można w pierwszej połowie lipca ograniczyć czerwienie matek. Służy temu na przykład umieszczenie matki w izolatorze na jednej ramce. W końcu lipca należy zrobić przegląd gniazd pod kątem przygotowania rodzin do intensywnego wychowywania czerwiu na początku sierpnia. Przede wszystkim należy usunąć te plastry, które nie nadają się do zaczerwienia, a więc głównie ciemne,

uszkodzone, z dużą liczbą komórek trutowych. Pozostawiamy przede wszystkim plastry jasnobrązowe, najlepiej takie, na których jest pewna liczba komórek z pierzga. Na pierzge należy zwracać szczególną uwagę, gdyż zarówno jej obecność jak i też umiejscowienie blisko centrum gniazda decyduje o ilości wychowywanego czerwiu. Pozostawienie w tym czasie w gnieździe ciemnych plastrów powoduje, że wygryzające się pszczoły są mniejsze. Ilość wychowanego czerwiu przez pszczoły w sierpniu decyduje o sile i jakości zimujących rodzin.

Zimą przeżywa 90% pszczoł wygryzionych na przełomie sierpnia i września, podczas gdy pszczoły wygryzające się na przełomie lipca i

sierpnia przeżywają zimą w 82%, a na przełomie września i października – średnio w 70%.

Są to oczywiście wartości przybliżone, gdyż na to, jaki procent pszczoł zdoła przetrwać zimą, wpływa jeszcze wiele innych czynników (np. prace przy karmieniu larw lub przerabianiu syropu). Z powyższych danych wynika jednak, że aby otrzymać możliwie dużą liczbę pszczoł w wieku optymalnym do zimowania, należy dbać o czerwienie matek, zwłaszcza w drugiej połowie sierpnia od złożenia jajeczka, bowiem do wygryzienia się pszczoły upływa 21 dni.

Marian Kalabun

Norma wielkości zapasów zimowych w zależności od siły rodziny.

Typ ula	Ilość pokarmu zimowego w zależności od liczby ramek w zimującej rodzinie (kg)										
	liczba ramek										
	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Dadanta	8,6	9,8	11,4	13,0	14,4	15,8	17,0	18,2	-	-	-
Wielkopolski /360x260/	8,6	9,0	10,5	11,9	13,2	14,4	15,5	16,5	17,5	18,5	-
Wielokorpusowy /435x230/	-	-	11,2	13,8	14,2	15,5	16,5	17,5	18,5	19,5	-
Wielokorpusowy /360x230/	-	-	9,0	10,5	11,5	12,5	13,5	14,0	15,0	16,0	17,0
Warszawski poszerzony	7,8	9,5	11,1	12,6	14,0	15,3	16,5	17,6	-	-	-
Warszawski zwykły	7,6	9,3	10,0	12,3	13,6	15,1	16,0	17,1	18,0	-	-

Wpływ terminu i sposobu układania gniazd na zimą oraz terminu dokarmiania pszczoł na zimowle i rezultaty w roku następnym

- W/g dr. J. Marcinkowskiego

Dokarmianie	Powierzchnia czerwiu z pomiaru wiosną, początek kwitnienia jabłoni		Zbiór miodu				Uwagi
	w dcm ²	w %	z pierwszego pożytku wiosennego		ogółem z sezonu		
			w kg	w %	w kg	w %	
do końca września	9,4	100	7,3	100	13,9	100	w całości silnie porażone nosewą
do 15 września	15,9	169	9,3	127	18,2	131	-

Informacje rynkowe

Notowania cen na targowiskach

sporządzone przez Oddział LODR
w Grabanowie (ceny w zł za jednostkę)

Lp	Wyszczególnienie	J.M	Wisznice 08.08.2005 poniedziałek	Parczew 09.08.2005 wtorek	Piszczac 10.08.2005 środa	Radzyń Podlaski 10.08.2005 środa	Biała Podlaska 11.08.2005 czwartek	Łuków 11.08.2005 czwartek	Międzyrzec Podlaski 11.08.2005 czwartek
1.	Pszenica	dt	-	30-33	35-40	36-38	45-50	36-40	35-40
2.	Pszennyto	dt	-	-	30-40	30	32-35	28-35	-
3.	Żyto	dt	-	20	20	20	-	20	20
4.	Owies	dt	-	-	20	22-25	27-31	18-20	20
5.	Jęczmień	dt	-	-	-	38-40	40-44	36-40	-
6.	Mieszanka zbożowa	dt	20-30	-	20-30	24	-	23-26	30
7.	Kukurydza	dt	-	-	40	45-50	40	-	-
8.	Ziemniaki	dt	-	-	-	-	45-90	-	-
9.	Prosięta 10-15 kg	para	200-240	-	220-240	250	-	260-270	220-240
10.	Prosięta pow. 15kg	para	250-280	230-250	250-280	280	-	270-290	250-280
11.	Jaja	szt.	0.24-0.30	0.25-0.35	0.20-0.35	0.20-0.35	0.22 - 0.32	0.24-0.36	0.30-0.38
12.	Gruszki	kg	-	4.00-4.50	-	-	4.00-4.50	-	-
13.	Jabłka	kg	1.50-2.20	1.00-2.00	1.50-2.00	1.80-2.00	1.50-2.50	1.20-1.80	1.50-2.00
14.	Śliwka	kg	2.20-3.00	3.00-4.00	2.00-4.20	-	3.00-4.50	-	3.00-3.50
15.	Jagoda	kg	-	6.00	-	-	-	-	-
16.	Jagody czarne	słoik 0,9 l	-	-	-	-	5.00-6.00	-	-
17.	Brzoskwinia	kg	-	3.00-3.50	-	-	-	-	3.00-3.50
18.	Nektarynka	kg	-	4.00	-	-	-	-	4.00
19.	Winogrona	kg	-	4.50-5.00	-	-	-	-	-
20.	Arbuz	kg	-	2.00	-	-	-	-	-
21.	Stonecznik	szt.	-	1.50	-	-	-	-	-
22.	Borówka amerykańska.	kg	-	-	-	-	18.00	-	-
23.	Maliny	kg	-	-	-	-	7.00	-	-
24.	Aronia	kg	-	-	-	-	2.00	-	-
25.	Cebula młoda obierana	kg	1.20-1.50	-	1.50	-	-	-	-
26.	Cebula	kg	-	1.00-1.60	-	1.20-1.50	2.00	1.00-1.50	1.50
27.	Cebula cukrowa	kg	-	1.20	-	-	-	-	1.80
28.	Czosnek	szt.	0.30 - 0.70	0.50	0.50 - 0.70	-	0.50-1.00	0.50-0.70	0.50
29.	Salata	szt.	-	-	-	-	-	-	1.00
30.	Rzepa	kg	-	-	-	-	3.50	-	-
31.	Koper	peczek	-	1.00	-	-	-	-	-
32.	Kalafior	szt.	1.50-2.50	2.00-2.50	2.00-2.50	1.50	2.50-3.00	-	-
33.	Papryka	kg	3.20-4.00	3.80	4.00-5.80	3.50-4.00	3.00-4.20	3.00-3.50	3.50-4.00
34.	Brokuł	szt.	-	2.00	-	1.00	2.00-3.00	-	-
35.	Brokuł	kg	1.50-2.00	-	1.50-2.50	-	-	-	-
36.	Kukurydza	kolba	-	1.50	-	-	-	-	-
37.	Pomidory	kg	2.00-3.00	1.00-4.00	1.50-4.00	1.00-3.00	2.00-4.50	1.00-2.00	2.00-2.60
38.	Ogórek	kg	0.60-1.20	0.40-1.80	0.80-2.00	0.40-1.50	0.80-1.80	1.00	2.00
39.	Ogórki kiszzone	kg	-	3.00	-	-	-	-	-
40.	Kapusta	szt.	1.00-3.00	2.50-3.00	2.50-3.50	1.00-3.00	2.50-3.50	1.50-3.00	1.50-2.00
41.	Kapusta pekińska	kg	-	-	-	-	3.50	-	-
42.	Kapusta czerwona	szt.	-	1.50	-	-	-	-	-
43.	Pieczarki	kg	5.00-5.50	-	5.00-5.50	-	3.50-5.50	1.00-2.00	-
44.	Marchew	kg	1.20-1.40	1.20-1.50	1.50	1.50	2.00	1.00-1.20	1.50
45.	Miód	kg	16.00- 20.00	-	18.00-20.00	-	15.00-17.00	20.00	-
46.	Miód wielokwiatowy	Słoik 0,9 l	-	-	-	-	-	-	20.00
47.	Buraki czerwone	kg	1.20-1.50	1.00-1.50	1.50	1.00	1.50	0.80-1.20	1.50
48.	Seler	kg	-	1.50	-	1.00	-	-	-
49.	Seler	peczek	-	-	-	-	1.50-2.00	-	-
50.	Seler	szt.	-	-	-	-	-	-	1.00
51.	Por	szt.	-	0.80-1.00	-	1.00	1.50	-	1.00
52.	Pietruszka	kg	-	-	-	1.00	1.80-2.00	-	-
53.	Pietruszka	peczek	-	1.50	-	-	-	-	1.50
54.	Ziemniaki	kg	0.80-1.00	0.50-0.80	1.00	0.80-1.00	0.50- 1.50	0.80-1.00	0.80-1.00
55.	Fasolka szparagowa	kg	2.00	-	2.00-2.50	-	2.00-2.50	-	-

Wisznice: prosięta   podaż średnia   popyt mały   Radzyń Podl.: prosięta   podaż średnia   popyt średni
 zboża   podaż mała   popyt mały   zboża   podaż średnia   popyt mały
 Piszczac   zboża   podaż średnia   popyt mały   Międz. Podl.:   zboża   podaż b. mała   popyt mały
 prosięta   podaż duża   popyt mały   prosięta   podaż średnia   popyt mały
 Łuków: zboża   podaż średnia   popyt mały   Biała Podl.:   zboża   podaż średnia   popyt mały
 prosięta   podaż mała   popyt duży

Ceny zbóż, żywca wieprzowego i wołowego

Zboża

ceny w zł / tona

Punkt skupu	PSZENICA	JĘCMIEN	ŻYTO	PSZENZYTO	OWIES	KUKURYDZA
Biała Podlaska ceny z dnia 09.08.2005r						
Mieszalnia pasz „Wola Pasze” Biała Podlaska ul. Sidorska tel.342-22-01	300-320 + VAT	260-280 + VAT		260-280 + VAT	owies nagi 300-320 + VAT owies zwykły 150-170+VAT	320-340 + VAT
PZZ „MIŁOSZ” Kijowiec gm. Zalesie tel. 375 75 57	300-370 + VAT		220 + VAT			
„Podlaskie Gorzelnie” Gorzelnia Witulin 21-542 Leśna Podlaska tel. 345-18-21	220+ VAT		220 + VAT	220 + VAT		
Podlaskie Zakłady Spirytusowe „Alkowin” sp. z o.o Międzyrzec Podl. ul. Lubelska 65 Tel. 371-50-82			200 + VAT			
Wisznice ceny z dnia 08.08.2005r.						
KOJPASZ Dubica		240 brutto ze zbioru 2004 wymiana na pasze, nawozy, środki ochrony		240 brutto ze zbioru 2004 wymiana na pasze nawozy, środki ochrony		
AGRO-HANDEL Polubicze W II 61	300+VAT ze zbioru 2004			230 + VAT ze zbioru 2004		
Łuków ceny z dnia 11.08.2005r.						
PZM Łuków	360 brutto		180-200 brutto			

- Uwagi: 1. „Wola Pasze”- wyższa cena przy terminie płatności 28 dni, niższa przy terminie płatności 55 dni
 2. PZZ „MIŁOSZ” cena pszenicy zależna od jakości, termin płatności 14 dni
 3. Gorzelnia Witulin – możliwość przyjęcia zboża porośniętego – negocjacje, termin płatności 60 dni
 4. „Alkowin”- termin płatności 30 dni, możliwość negocjacji przy większych partiach

Żywiec wieprzowy i wołowy

ceny w zł/kg

Powiat	Żywiec wieprzowy		Żywiec wołowy		
	tuczniaki	maciory	buhaje	Jałówki	Krowy
Biała Podlaska ceny z dnia 08.08.-10.08. 2005r.					
Biała Podlaska – Zakłady Mięsne „Dolina Łąk” Małaszewicze	4.00-4.10 + VAT				
Wisznice ceny z dnia 08.08.2005 r.					
„FELIX” Rossosz	3.90 + VAT		5.00 + VAT	4.00+ VAT	
Łuków ceny z dnia 11.08.2004 r.					
Zakłady Mięsne „Łmeat” w Łukowie	3.80 + VAT	3.00 + VAT	4.80-5.00 +VAT	3.80-4.00 +VAT	3.80+VAT
Parczew ceny z dnia 08.08-11.08.2005 r.					
Parczew – ZM „LMEAT” Łuków	3.90 + VAT	2.90-3.10 + VAT	ponad 600 kg 5.20-5.50 +VAT	powyżej 600 kg 4.40 + VAT	3.40-4.00 +VAT
Radzyń Podlaski ceny 10.08.2005r.					
M-U „Zemat” Z.Trościańczyk i Sp. Wołyn tel. 353-01-92	4.00 + VAT				

SPOMLEK - mleczarnia z przyszłością.

Spółdzielcza Mleczarnia SPOMLEK z siedzibą w Radzynie Podlaskim należy do wyróżniających się przedsiębiorstw w naszym Regionie. Znana jest przede wszystkim z produkcji serów. Jej obszar działania obejmuje głównie powiaty: radzyński, bialski, łukowski, parczewski i włodawski. Członkami tej spółdzielni są również hodowcy z woj. podlaskiego, mazowieckiego i łódzkiego. Posiada dwa oddziały zamiejscowe w Parczewie oraz Włodawie. Teren działania mleczarni, który obejmuje przede wszystkim rejon Polesia Lubelskiego i południowego Podlasia charakteryzujące się niskim uprzemysłowieniem oraz nieskażoną rolniczą przestrzenią produkcyjną. Dlatego mleko, jakie zostaje dostarczone Spółdzielni przez hodowców wytwarzane jest w warunkach zbliżonych do ekologicznych.

Posiadając doskonałej jakości mleko do przerobu sama Mleczarnia w ciągu ostatnich 20 lat przekształciła się z zakładu o znaczeniu regionalnym do prężnego przedsiębiorstwa rozpoznawanego w kraju oraz zagranicą

i kojarzonego z naszym regionem. Podjęte modernizacje zakładu stawią tą Spółdzielnię w gronie najnowocześniejszych zakładów w kraju. Firma swój rozwój w dużej mierze zawdzięcza wieloletniemu prezesowi Szczepanowi Skomrze. Jego znajomość rynku mleczarskiego, oraz umiejętność przewidywania zmian dała mu mandat członków spółdzielni do przeprowadzenia restrukturyzacji zakładu. Firma 17 lat temu zainwestowała w nowoczesną linię technologiczną pochodzącą z Holandii do produkcji serów. Po uruchomieniu linii produkcyjnej Spółdzielcza Mleczarnia w Radzynie Podlaskim stała się krajowym liderem w produkcji serów dojrzewających. Sztandarym produktem mleczarni stał się ser RADAMER. Jako pierwsza w kraju i obecnie jedna z nielicznych mleczarni w kraju posiada certyfikowane laboratorium oceny surowca, a wkrótce i laboratorium zakładowe.

Nowatorskie rozwiązania organizacyjne wprowadzone przez Pana Szczepana Skomrę warte są naślado-

wania, stąd też chcieliśmy przybliżyć Naszym czytelnikom dokładniejszą charakterystykę oraz sytuację na rynku Spółdzielczej Mleczarni z Radzyna Podlaskiego po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W rozmowie z Prezesem zapytaliśmy:

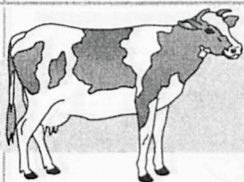
Jakie działania podjęła Spółdzielnia w dostosowaniu się do nowych wyzwań i wymagań rynku unijnego i krajowego?

Spółdzielnia już 10 lat temu podjęła działania w tym kierunku. Koncentrowały się one w trzech płaszczyznach:

- ↳ Dostosowanie gospodarstw produkujących mleko do wymagań stawianych w UE
- ↳ Modernizacja zakładu w kierunku poprawy warunków produkcji oraz zastosowania w niej nowoczesnych efektywniejszych technologii
- ↳ Działania marketingowe na rynkach Unii Europejskiej i Światowych

Spółdzielcza mleczarnia już w tamtym czasie dopingowała swoich członków do koncentracji produkcji oraz poprawy jej jakości. Udzielała wszechstronnej pomocy rolnikom rozwijającym produkcję mleczną w swoich gospodarstwach. Wprowadziła również własną normę zakładową odpowiadającą wymaganiom UE na skupowane mleko. Działania te spowodowały wzrost wielkości stad z około 3 krów do 12, zwiększenie skupu mleka oraz wzrost wydajności jednostkowej od krowy. Dzięki temu ponad 99% mleka obecnie sprzedawana jest w klasie ekstra i ponad 85% mleka do Radzyna Podlaskiego dostarczane jest z gospodarstw, które posiadają Certyfikaty Unijne. Gospodarstwa posiadające certyfikaty utrzymują przeciętnie 49 krów w stadzie o wydajności 6 671 kg mleka od krowy.

Produkcja zwierzęca

⇒ Modernizacja zakładu oraz dobry marketing spowodowały, że obecnie firma bez większych problemów potrafi sprostać wymaganiom rynku Unijnego i światowego. Dzięki podjętej restrukturyzacji zakładu oraz bazy produkcyjnej Spółdzielnia jako jedna z pierwszych uzyskała zgodę Unii Europejskiej na eksport swoich produktów na ich rynek.

Czy poprawiła się sytuacja polskich mleczarni w tym i SPOMLEKu na rynku UE po przystąpieniu Polski do wspólnoty?

Uważam, że należy podjąć działania zmierzające do urealnienia wartości EURO do poziomu 4,6 zł. Znacznie zwiększyłyby opłacalność eksportu naszych produktów na rynek Unijny.

Panie Prezesie SPOMLEK rozwija również eksport swoich produktów do krajów z poza UE. Czy rynki te są bardziej wymagające?

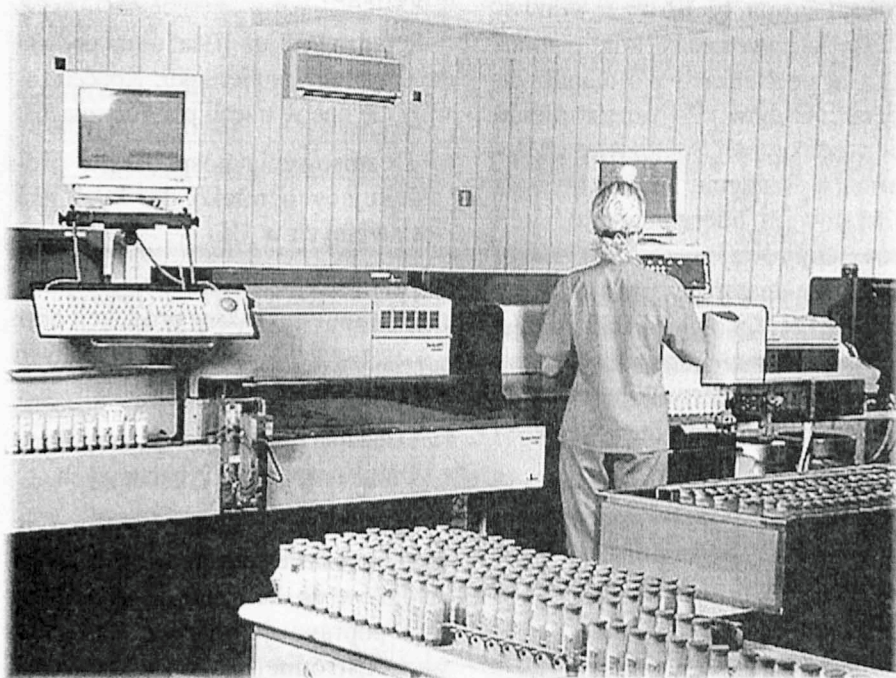
Obecnie Nasza Spółdzielnia przeszła pozytywnie wnikliwą kontrolę służb weterynaryjnych z Rosji uży-

Obecnie naszych dostawców wspieramy przez:

1. Kredyty bezprocentowe na zakup jałówek oraz kredyty niskoprocentowe na urządzenia do produkcji mleka.
2. Nasze służby prowadzą bezpłatne usługi z zakresu doradztwa zootechnicznego, całodobowego serwisu dojarek i urządzeń chłodniczych. Rolnik płaci jedynie za części. Instruktorzy już od 1989 roku zostali wyposażeni w laptopy, dzięki którym na miejscu u rolnika mogą układać dawki pokarmowe. Prowadzą również doradztwo z zakresu doboru buhajów do krzyżowań, oraz opłacalności produkcji.
3. Nasza służba weterynaryjna oferuje również hodowcom bezpłatną opiekę weterynaryjną. Służba ta prowadzi także doradztwo z zakresu rozrodu i zapobieganiu zapaleniom wymion.
4. Spółdzielcza Mleczarnia w Radzynie Podlaskim opłaca pełne koszty oceny użytkowości mlecznej krów prowadzonej przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt.
5. Wyszukujemy również naszym dostawcom dobry materiał hodowlany. Obecnie sprowadzamy od 1500 do 1600 rocznie jałówek cielných z Holandii.
6. Współpracują z nami na rzecz hodowcy takie firmy jak DOSSCHE i De Laval.
7. SPOMLEK prowadzi również wiele szkoleń dla swoich dostawców. Zapraszamy się przede wszystkim wybitni specjaliści z kraju i zagranicy.

SPOMLEK należy do mleczarni, które szybko rozwijają się i starają pozyskać nowych dostawców. Co może Wasza firma zaoferować producentom mleka, którzy chcieliby nawiązać współpracę?

Nasza Spółdzielnia specjalnie nie zabiega o nowych dostawców. Jednak producenci mleka, którzy chcą ⇒

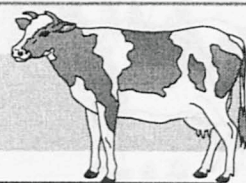

Pierwsze miesiące członkostwa Polski w Unii były bardzo dobre dla eksportu. Posiadając towar bardzo dobrej jakości i konkurencyjny cenowo przy korzystnym kursie EURO dynamicznie rozwijał się eksport produktów. Dodatkowym atutem, jaki uzyskaliśmy był brak ceł oraz wolny dostęp do rynku UE. Również z powodzeniem realizujemy subsydiowany eksport towarów poza Unię. Nasze przedsiębiorstwo uzyskało takie limity na eksport swoich towarów do USA. Po 6 miesiącach dobrej koniunktury w eksporcie wzmocnienie złotówki oraz dewaluacja w stosunku do niej EURO skutkowałą znacznym obniżeniem opłacalności eksportowej.

skując odpowiednie certyfikaty do eksportu na ten rynek swoich towarów. Rynek ten jak obecnie każdy inny wymaga dobrych jakościowo produktów. My doskonale o tym wiedząc potrafimy zaoferować je Rosjanom. Poza tym krajem nasze produkty znajdują odbiorców w USA, Kanadzie, byłych republikach Związku Radzieckiego oraz na Bliskim Wschodzie.

Spółdzielcza mleczarnia SPOMLEK od wielu lat wspiera oraz dopinguje swoich dostawców do ciągłego zwiększenia produkcji oraz poprawy jej jakości. Jakie mechanizmy pomocy funkcjonują w Waszej mleczarni?

Produkcja zwierzęca

⇒ nawiązać z nami współpracę mogą to uczynić. Warunkiem przystąpienia (jak w każdej spółdzielni) jest wykupienie udziałów członkowskich. Rolnik, który ma wykupione udziały jest współwłaścicielem mleczarni i będzie działał na rzecz jej rozwoju budując dobrej jakości bazę surowcową. Wysokie wymagania, jakie stawiamy potencjalnym producentom rekompensowane są wysoką ceną za mleko dobrej jakości, która obecnie wynosi 1,17 zł za litr od dostawców z certyfikatem. Nasz system naliczania ceny za mleko uwzględnia setnie miejsca po przecinku w przypadku białka i tłuszczu. Prawdliwość i dokładność naszych badań mleka oparta jest na zakładowym laboratorium potwierdzonym certyfikatem, jaki ono uzyskało.

Oferując uczciwe i rzetelne warunki współpracy oczekujemy podobnych warunków od producentów.

Produkcja serów dobrej jakości wymaga mleka o odpowiednich frakcjach kazeiny. Wiadomo, że zawartość odpowiednich frakcji kazeiny zależy od dziedziczenia. Czy SPOMLEK pomaga swoim producentom w pozyskiwaniu do krycia krów nasienia buhajów o pożądanym genotypie?

Już od 12 lat prowadzimy

Charakterystyka struktury skupu mleka w Spółdzielczej Mleczarni SPOMLEK

Rok	Liczba gospodarstw	Skup mleka (l)	Liczba krów ogółem	Wydajność od krowy	Przeciętna liczba krów w gospodarstwie
1997	5 099	67 691 738	22 558	3 001	4,4
1998	5 170	72 393 497	23 167	3 125	4,5
1999	4 637	70 696 023	22 471	3 146	4,9
2000	4 003	72 603 419	22 149	3 278	5,5
2001	3 659	86 777 569	24 345	3 564	6,6
2002	3 427	95 728 214	26 772	3 576	7,8
2003	2 988	101 194 884	26 363	3 839	9,0
2004	2 348	110 128 806	27 689	3 977	11,8

działania zmierzające do poprawy tej cechy u krów naszych hodowców. W latach 90tych kupowaliśmy nasienie wyselekcjonowanych buhajów rozprowadzając je wśród naszych producentów. Dzięki tym działaniom znacznie wzrosła zawartość białka w mleku dostarczonym do naszej mleczarni. Obecnie wynosi on przeciętnie 3,35%. Myślę, że nie wydaliśmy pieniędzy niepotrzebnie.

Spółdzielcza Mleczarnia SPOMLEK znana była dotychczas z produkcji znakomitych serów (RADAMER). Wasza firma wytwarza również inne produkty mleczarskie. Czy będzie prowadzić w większym stopniu promocję tych produktów (desery, jogurty) tak by były rozpoznawane i kojarzone z SPOMLEKiem jak ser RADAMER?

Wytwarzany w naszych zakładach asortyment jest doskonałej

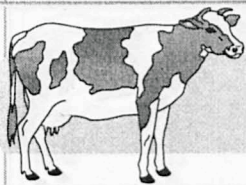
jakości. Produkowany jest bez udziału konserwantów jedynie w oparciu o fermentację kwasu mlekowego, który jest pożądanym w przewodzie pokarmowym. Doskonała jakość surowca do produkcji oraz nowoczesne technologie pozwalają nam prowadzić produkcję np. mleka spożywczego w niższych temperaturach niż inne zakłady. Dlatego wyroby nie tracą nic ze swoich walorów dietetycznych. Nasze produkty to głównie sery. Przyszłość firmy będzie związana w dalszym ciągu z ich produkcją. Planujemy wprowadzić i wypromować na rynku nowe gatunki serów. Pozostały asortyment stanowi 5-7% produkcji. Jest to uzupełnienie Naszej oferty oraz wykorzystanie posiadanych urządzeń.

Jak widzi Pan Prezes możliwość zacieśnienia współpracy z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego i jaką rolę może odegrać doradztwo w rozwoju bazy surowcowej?

Chcemy nawiązywać współpracę z każdym, kto jest przychylnie nastawiony do nas i chce rzetelnie wspierać rolnictwo. Ośrodki Doradztwa powinny odgrywać w naszym przypadku przede wszystkim rolę instytucji wspomagających rolników w pozyskaniu środków pomocowych na rozwój bazy surowcowej. My ze swojej strony możemy współfinansować

Charakterystyka struktury skupu mleka certyfikowanych gospodarstw w Spółdzielczej Mleczarni SPOMLEK

Rok	Liczba gospodarstw	Skup mleka (l)	Liczba krów ogółem	Wydajność od krowy	Przeciętna liczba krów w gospodarstwie
1997	58	399 784			
1998	59	4 772 702	1 121	4 258	19,0
1999	75	7 969 023	1 500	5 312	20,0
2000	126	18 219 219	2 646	5 855	21,0
2001	253	33 746 304	7 148	5 921	28,6
2002	337	48 016 884	10 882	6 413	32,3
2003	411	66 052 836	14 548	6 521	35,4
2004	650	87 276 054	19 572	6 671	45,1

Produkcja zwierzęca

⇒ imprezy organizowane na rzecz rolników takie jak Dzień Otwartych Drzwi, szkolenia.

Dziękujemy za rozmowę.

Wśród dostawców mleka do Spółdzielczej Mleczarni SPOMLEK w Radziniu Podlaskim jest wielu dobrych hodowców. Spółdzielnia wyróżniła kilku z nich. Poniżej przedstawiamy krótkie charakterystyki dwóch z nich.

Między innymi zostało wyróżnione gospodarstwo Państwa Bożeny i Bogdana Cieślińskich z Jabłonia. Go-

który pomógł mu w wyszukaniu i zakupie odpowiedniego materiału hodowlanego oraz nowoczesnych urządzeń udojowych. Obecnie Pan Bogdan myśli o modernizacji, a może budowie nowej obory. Planuje przejście na system wolnowybiegowy, który poprawi organizację pracy w gospodarstwie.

Koleje gospodarstwo, które SPOMLEK wyróżnił należy do Państwa Barbary i Andrzeja Słomki. Położone jest ono we wsi Żeszczynka w powiecie bialskim. Pan Andrzej produkcję

mleka rozpoczął od 1990 roku wykupując RSP Żeszczynka. Aktualnie Państwo Słomkowie gospodarują na 184 ha. Obecnie utrzymują 130 krów mlecznych oraz

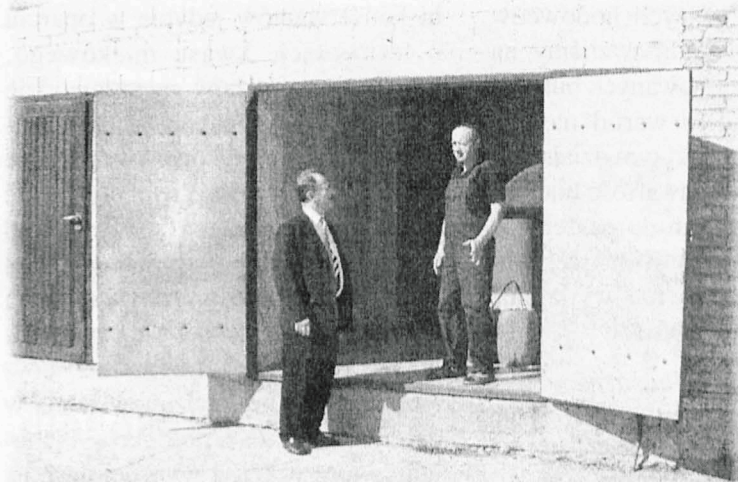
posiadają 40 jałowic cielných. Średnia wydajność za 2004 rok wynosi 6500 kg mleka od krowy. Gospodarstwo to żywienie opiera o kiszonkę z kukurydzy oraz sianokiszonkę. Dawka ta uzupełniana jest paszami treściwymi. Pan Andrzej również planuje przebudowę obór z systemu uwiązowego na wolnostanowiskowy oraz utwardzenie placu. Hodowca jest bardzo zadowolony ze współpracy z SPOMLEKiem. Dostarczając mleko dobrej jakości uzyskuje cenę 1,22 zł za litr.

Opisane powyżej gospodarstwa mogły rozwinąć produkcję dzięki pomocy SPOMLEK-u. Spółdzielnia mleczarska inwestując w bazę produkcyjną zapewnia sobie dużą ilość surowca bardzo dobrej jakości. Z takiej współpracy zadowolone są obie strony. Można ją przedstawić jako modelową.

Wywiad z prezesem Spomleku
Szczepanem Skomrą przeprowadził:
Piotr Kowalski
Marek Lewandowski

spodarstwo użytkuje 80 ha (w tym 57 ha własnych). W strukturze gospodarstwa dominują trwałe użytki zielone, które stanowią 50 ha. Obecnie jest to już trzecie pokolenie zajmujące się produkcją mleka. Na dzień dzisiejszy stado podstawowe liczy 76 sztuk krów mlecznych. W 2004 roku gospodarstwo odstawiło 316 000 kg mleka. Obecnie za pierwsze siedem miesięcy 2005 roku produkcja mleka wyniosła 186 000 kg. Pan Bogdan Cieśliński jest aktywnie działającym członkiem Spółdzielni. Praca ta zaowocowała zaufaniem, jakim obdarzają go pozostali członkowie spółdzielni. Jest obecnie trzecią kadencję członkiem Rady Nadzorczej.

Różwój produkcji mlecznej w gospodarstwie Pan Cieśliński od samego początku związał ze SPOMLEKiem,

KOJPASZ

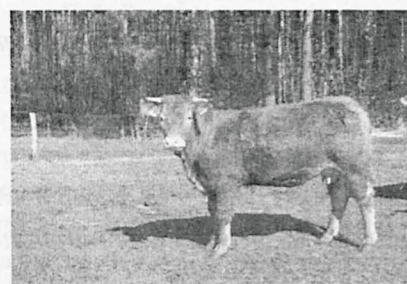
sp.j.

POLECAMY

- ★ Pasze i koncentraty własnej produkcji
- ★ Śruty poekstrakcyjne, dodatki paszowe
- ★ Premiksy i koncentraty firm LNB, SANO, BLATTIN
- ★ Środki ochrony roślin
- ★ Nawozy

oraz:

- ★ Części do maszyn i ciągników
- ★ Części do kombajnu bizon
- ★ Akumulatory, ogumienie, oleje rozlewne
- ★ Części do urządzeń uprawowych
- ★ Art. zootechniczno-weterynaryjne
- ★ Wyposażenie pomieszczeń inwentarskich
- ★ Artykuły ogrodnicze
- ★ Nasiona, folie
- ★ Artykuły metalowe
- ★ Karma dla psów i kotów
- ★ Środki higieny doju

KOJPASZ**Z KOJPASZEM
zyski będą Wasze!****MOŻLIWOŚĆ ZAPŁATY
W RATACH****Siedziba firmy: ul. Przemysłowa 13 ; WISZNICE****Dział sprzedaży pasz**

(083) 378 22 52, 378 20 52

Części zamienne

(083) 378 24 84

Środki ochrony roślin, nawozy

(083) 378 15 23

Dział marketingu

(083) 378 25 19

◊ Reklama ◊ Reklama ◊ Reklama ◊ Reklama ◊ Reklama ◊ Reklama ◊ Reklama ◊

PH „ARKADY”

Arkadiusz Mischczuk

Rusiły 49, 21-222 Podedwórze
tel. (083) 379-51-24, kom. 608 516 126

**Oferuje do sprzedaży produkty firmy
EKOPLON S.A.**

• Koncentraty pełne - PROTAMIK	• Pasze pełnoporcjowe:
• Koncentraty 10%	PRESTARTER
• Mieszanki witaminowo- mineralne	STARTER
FARMER	• Nawozy dolistne rolnicze
EKOFOŚ	EKOLIST MAKRO
SORBIX	EKOLIST MONO
• Prefiksy dla trzody chlewnej	MIKROSOL
przeżuwaczy i drobiu:	• Nawozy ogrodnicze
DYNAMIX	MULTIWIT- plynne doglebowe
EKOMIX	MULTIWIT granulowane
PREMIX 4%	doglebowe

W sprzedaży posiadamy wyposażenie chlewni i wentylację renomowanych firm

Wcześniejszy interwencyjny skup zbóż

Polski rząd powrócił do pomysłu przyspieszenia interwencyjnego skupu zbóż. Chce, by Komisja Europejska rozpoczęła interwencję 1 października zamiast 1 listopada.

Wcześniej polski minister rolnictwa starał się o przesunięcie terminu na początek września, ale Bruksela nie zgodziła się na to.

- Interwencja nie może być przeprowadzana tuż po żniwach, dlatego zmieniliśmy nasz wniosek - powiedział wczoraj (15.08.05) wiceminister rolnictwa Józef Śliwa na posiedzeniu Sejmowej Komisji Rolnictwa.

Ceny skupu pszenicy wynoszą 85 - 95 euro za tonę, a w interwencji kupowana jest ona po 101,31 euro. Przyspieszenie interwencji pomogłoby polskim rolnikom, których gospodarstwa ucierpiały w wyniku suszy i burz. Drugim pomysłem jest przyspieszenie terminu wypłaty dopłat bezpośrednich z 1 grudnia na 16 października. Polska czeka na zgodę Brukseli, chociaż Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa nie jest jeszcze na to gotowa.

Polscy rolnicy nie mogą skorzystać z preferencyjnych kredytów skupowych, bo KE może się zgodzić na taką pomoc najwcześniej za trzy tygodnie (ok.07.09.05).

Autoryzowany dealer firmy

Westfalia Landtechnik Polen Sp. z o.o.

WESTFALIA

P.P.H.U. „MLEKO-SYSTEM”

ul. Składnicowa 8

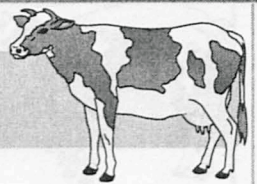
21-200 Parczew

tel. (083) 355 13 09, fax. (083) 355 13 08

Oferuje

- **Wyposażenie budynków inwentarskich do hodowli bydła**
  - urządzenia udojowe i schładzające (nowe i używane) firmy Westfalia
  - kalenice dachowe oraz kurtyny firmy ARNTJEN
  - przegrody stanowiskowe do obór uwięziowych oraz wolnostanowiskowych
- **Wozy paszowe firmy TRIOLIET**
- **Środki higieny doju**
  - Części zamienne do wszystkich typów dojarek
  - Fachowe doradztwo
  - Artykuły zootechniczne

SPRZEDAŻ RATALNA

Mocznik w mleku – skąd się bierze i o czym mówi

Nad żywieniem krów zastawia się każdy hodowca. Rzetelna ocena dawki pokarmowej i szybka korekta błędów pozwala rolnikom uzyskiwać zadawalającą produktywność.

Błędy popełniane w żywieniu powodują:

1. Obniżenie wydajności mleka.
2. Pogorszenie wskaźników płodności.
3. Możliwość wystąpienia chorób (metaboliczne, zapalenia wymienia, dróg rodnych).

Do dobrych i prostych metod oceny żywienia należy analiza mocznika w mleku. Jest ona wykonywana standardowo dla każdej krowy przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt.

Niektóre mleczarnie wykonują to badanie podczas oceny jakościowej mleka zbiorczego. Wartość tej oceny jest jednak znacznie niższa, ponieważ jest ona uśredniona dla całego stada i może być pomocna jedynie przy wynikach bardzo odbiegających od optymalnych.

Skąd mocznik w mleku ?

Mocznik to produkt utylizacji amoniaku w wątrobie przenikającego ze żwacza do organizmu. Należy zadać sobie jednak pytanie skąd amoniak wziął się w układzie pokarmowym a następnie w organizmie (przecież go krowie nie podawano).

Odpowiedź jest prosta, jeśli zrozumiemy zasady trawienia u przeżuwacza.

Zwierzęta te w odróżnieniu od monogastrow (np. świnia, człowiek, pies) mają wytworzone przedżołądki (żwacz, czepiec i księgi) w których następuje rozkład pokarmu przez mikroorganizmy.

Dzięki nim zwierzęta poligastryczne (krowy, owce) mają możliwość trawienia włókna.

W przedżołądkach następuje również znaczny rozkład białka (70 do 80%). W zależności od ilości dostępnej energii (łatwostrawnej np. skrobia jak i trudno-dostępnej np. błonnik) oraz ilości białka mikroorganizmy żwacza w większym lub mniejszym stopniu wbudowują białka paszy w swój organizm. Przy

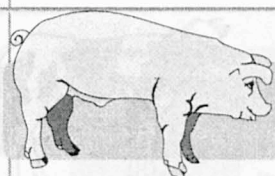
ciąg dalszy na s.14 ➔

Zawartość mocznika powinna być analizowana na tle zawartości białka w mleku.

Przedziały zawartości białka w mleku	Zawartość mocznika w mleku		
	poniżej 150 mg	150 – 300 mg	powyżej 300 mg
poniżej 3,2%	niedobór białka i energii możliwe następstwa: - zaburzenia płodności wywołane opóźnieniem owulacji, cystami jajnikowymi, cichą rują - problemy z racicami, skórą, obciążenie wątroby (<i>acetonemia</i>) - spadek młeczności	niedobór energii możliwe następstwa: - zaburzenia płodności na tle hormonalnym - obciążenie wątroby	nadmiar białka i niedobór energii możliwe następstwa: - silne obciążenie wątroby - zaburzenia płodności wywołane nieregularną rują, cystami jajnikowymi, zapaleniem dróg rodnych - zaleganie poporodowe - kał bardzo luźny
3,2 – 3,6%	niedobór białka i lekki nadmiar energii możliwe następstwa: - zaburzenia płodności wywołane dysfunkcją jajników - spadek wydajności młecznej - picie moczu	DAWKA POKARMOWA ZBILANSOWANA żywienie prawidłowe	nadmiar białka i lekki niedobór energii możliwe następstwa: - zaburzenia płodności wywołane dysfunkcją jajników - obciążenie wątroby
powyżej 3,6%	niedobór białka i nadmiar energii możliwe następstwa: - nadmierne otluszczenie - ciężkie porody - spadek młeczności - zatwardzenia	nadmiar energii możliwe następstwa: - zaburzenia rozrodu - obciążenie wątroby (<i>acetonemia</i>)	nadmiar białka i energii możliwe następstwa: - problemy w rozrodzie wywołane cystami jajnikowymi, zapaleniem macicy i opóźnioną inowulacją po porodzie - zaburzenie funkcji wątroby - utrata apetytu

Produkcja zwierzęca

Przedziały zawartości białka w mleku	Zawartość mocznika w mleku		
	poniżej 150 mg	150 – 300 mg	powyżej 300 mg
poniżej 3,2%	Należy pilnie zwiększyć dawkę pokarmową ponieważ krowy są niedożywione. Istotne braki energii i białka	Zwiększyć w dawce pokarmowej większą ilość pasz energetycznych (wysłodzi, śruty zbożowe, kiszonka z kukurydzy)	Zwiększyć w dawce pokarmowej ilość pasz energetycznych (wysłodzi, śruty zbożowe, kiszonka z kukurydzy). Przy zbyt rzadkim kale zmniejszyć poziom białka w dawce pokarmowej
3,2 – 3,6%	Zwiększyć poziom białka pochodzącego głównie z traw i motylkowych, sianokiszzonek, lucerny, GPS, jeśli nie pomogło należy użyć śruty rzepakowej, sojowej, młóta, innych pasz o wysokiej zawartości białka	ŻYWIENIE PRAWIDŁOWE ISTOTNIEJSZE ZMIANY DAWKI POKARMOWEJ MOGĄ TO ZEPSUĆ	Podnieść poziom energii w dawce pokarmowej głównie przez zwiększenie ilości energii w dawce lub lekko zmniejszyć ilość pasz wysokobiałkowych
powyżej 3,6%	Istotnie zwiększyć poziom białka przede wszystkim paszami o dużej koncentracji tego składnika (śruta sojowa, rzepakowa, korektor białkowy, koncentraty wysokobiałkowe). Przy twardym kale zmniejszyć ilość paszy energetycznej	Zmniejszyć poziom energii przez obniżenie ilości śruty zbożowej, wysłodek, kiszonki z kukurydzy	Zmniejszyć ilość zadawanej paszy lub zmniejszyć ilość pasz treściwych na korzyść objętościowych, szczególnie tych o mniejszej koncentracji składników pokarmowych

rozkładzie białek przez mikroorganizmy powstaje amoniak.

Ma on zdolność przenikania przez ściany zwojca do układu krwionośnego i pewna część zawsze przenika. Dalej z krwią wędruje do wątroby, która jest miejscem unieszkodliwiania trucizn w organizmie. Amoniak niewątpliwie jest trucizną. Jednak w wątrobie ulega przemianie do mocznika. Po tych przemianach biochemicznych wędruje krwioobiegiem po całym organizmie (zanim zostanie odfiltrowany w nerkach). Pewna część mocznika w trakcie wytwarzania mleka przenika do krwioobiegu. Im więcej go we krwi, tym więcej w mleku. Mocznika z mleka nie można również wyeliminować. Zbyt niski jego poziom świadczy również o błędach żywieniowych. Optymalny poziom powinien kształtować się między 150 a 230 mg/l mleka.

Zawartość mocznika powinna być analizowana na tle zawartości białka w mleku.

Jak widać nie tylko prawidłowe żywienie jest podstawą wysokich wydajności.

Od właściwego bilansu energii i białka zależy również szeroko rozumiana płodność oraz zdrowotność krowy (głównie wątroby). Obciążenie tego organu przez dłuższy okres czasu skutkuje zwiększonym występowaniem chorób metabolicznych u krowy szczególnie starszych. Dlatego analiza mocznika w mleku jest istotnym elementem korekty dawki pokarmowej. Głębsze korekty dawki pokarmowej powinny następować po analizie mocznika całego stada a nie tylko pojedynczych sztuk.

Mniejszy poziom mocznika obserwuje się zwykle u krow:

1. Młodszych.
  2. W początkowym okresie laktacji.
- Wyższą jego zawartość obserwuje się przy:

1. Wypasie pastwiskowym.
2. U krowy wysokowydajnych.

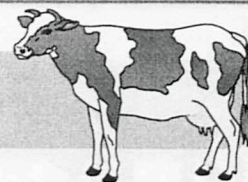
Przy niewłaściwym poziomie

mocznika w mleku należy dokonać korekty dawki pokarmowej. W tabeli powyżej zamieściliśmy zalecenia dotyczące zmian w żywieniu.

Dla krowy rasy hf optymalna zawartość białka w mleku kształtuje się między 3,2 – 3,6%, na tym poziomie białka zmiany w dawce pokarmowej powinny być mniej gwałtowne i wolniejsze niż przy wartościach skrajnych. Oceniając poziom białka u krowy dobrze jest sprawdzić również zawartość białka jaką charakteryzował się ojciec.

Analiza tego parametru powinna uświadomić hodowcom, że uzyskiwanie wysokich wydajności jest procesem żmudnym i wymagającym od nich ciągłej oceny i analizy wyników produkcyjnych krow. W tym procesie pomocni są również specjaliści z Ośrodków Doradztwa Rolniczego, którzy wraz z Państwem mogą poprawić szeroko rozumianą produktywność krow. ■

Piotr Kowalski Joanna Chomicz

Wczesne odsadzanie prosiąt

Jednym z czynników decydująco wpływających na opłacalność tuczu trzody chlewnej jest ilość prosiąt uzyskiwanych od lochy w ciągu roku. Ilość ta zależy od:

- wartości genetycznej lochy, warunkującej jej użyteczność rozplodową
- właściwej opieki profilaktycznej loch i prosiąt
- terminu odłączania prosiąt od lochy

W Polsce, w wielu jeszcze gospodarstwach, prosięta są odsadzane w wieku 5 – 6 tygodni. Tymczasem termin ten może ulec znacznemu skróceniu. Wcześniejsze odsadzanie prosiąt zwiększa ilość prosiąt uzyskiwanych od lochy w ciągu roku.

Większa liczba prosiąt, przy zbliżonych kosztach utrzymania lochy w ciągu roku, wiąże się z niższym kosztem produkcji prosięcia, a niższy koszt prosięcia to jednocześnie obniżenie kosztów produkcji tuczniaka, a więc zwiększenie dochodu z produkowanego żywca. Istotne jest, aby decydując się na wcześniejsze odsadzanie prosiąt karmić lochy wysokoprosne i karmiące mieszankami wysokiej jakości.

Kojec dla lochy z prosiętami powinien być ciepły, utrzymany w czystości i odpowiednio wyposażony, poprzez zainstalowanie promienników

podczerwieni lub legowiska z podgrzewaną podłogą, urządzenia do podawania paszy i poidel. Pierwszy krytyczny okres w życiu prosiąt występuje w kilka dni po porodzie. W wieku 2 – 3 dni niezbędne jest podanie preparatu żelazowego, zapobiegającego wystąpieniu anemii. Ponownie te preparaty podaje się w 21 dniu życia. Przyczynami upadków w pierwszych dniach są najczęściej przygniecenia przez lochę lub upadki wiążące się ze słabością prosiąt później urodzonych, które spożyły mniej siary. Istotną rolę w odchowcie odgrywa też masa ciała przy urodzeniu i odsadzaniu. Prosięta cięższe łatwiej przeżywają okres odchowu i szybciej rosną. Masa ciała prosiąt w wieku 21 dni powinna wynosić powyżej 5 kg. Prosięta odsadzane powinny mieć powyżej 6 kg.

Jednym z warunków wczesnego odsadzania jest jak najwcześniejsze dokarmianie prosiąt.

Dobra mieszanka dla prosiąt powinna:

- ▣ dostarczać odpowiednią ilość białka o wysokiej strawności
- ▣ zawierać łatwo przyswajalną energię
- ▣ charakteryzować się wysoką zawartością aminokwasów

- ▣ zawierać niezbędne makro i mikroelementy oraz witaminy
- ▣ odznaczać się zapachem i smakiem sprzyjającym chętnemu pobieraniu paszy
- ▣ składać się z komponentów o wysokiej jakości

Komponenty używane do produkcji mieszanek dla prosiąt muszą być wolne od pleśni i mykotoksyn.

Na pobranie paszy decydująco wpływa jej smakowitość. Dlatego mieszanki dla tej grupy trzody chlewnej zawierają substancje smakowo – zapachowe. Pasza dla prosiąt powinna być przechowywana w szczelnym opakowaniu, w oddzielnym pomieszczeniu i powinna być podawana w niewielkich ilościach.

W tym okresie flora bakteryjna w przewodzie pokarmowym prosiąt jest niestabilna, w przypadku błędów środowiskowo żywieniowych bardzo łatwo o zmiany w niepożądanym kierunku i możliwość występowania biegunek.

W przypadku wczesnie odsadzanych prosiąt niezbędna jest codzienna kontrola zachowania się prosiąt, obserwacja ich kondycji, wyglądu skóry i apetytu. Przez pierwsze dwa tygodnie po odsadzeniu należy odnotowywać ilość padnięć. Jeżeli przekraczają one 2 %, istotne jest poszukiwanie i ustalenie powodu ich występowania. Ważne jest aby prosięta miały zapewniony stały dostęp do wody. Odsadzone prosięta potrzebują około 100 ml wody na każdy kilogram masy ciała, a na jedno poidło powinno przypadać 10 – 12 prosiąt, a ilość wody dostarczanej z poidel powinna wynosić 0,5 l na minutę.

Prosięta z porodówki przenosimy do wymytej, wydezynfekowanej i nagrzanej odchowni.

Odsadzanie prosiąt w wieku 4 tygodni może przynieść korzyści, pod warunkiem spełnienia wymogów zoohigienicznych i żywieniowych.

Czesława Mirczewska

Czy warto hodować konie?

Hodowla koni w Polsce jak również w innych krajach ciągle maleje. Na spadek liczby koni wpływ mają różne czynniki i tak np. rozwój przemysłu, koncentracja ziemi, mechanizacja i motoryzacja rolnictwa i transportu.

Występujący spadek pogłowia koni spowodował zmniejszenie liczby koni ras zaprzęgowych, głównie zimnokrwistych. Tak dzieje się również na terenie gmin nadbużańskich, gdzie występują słabe gleby o przeważającej V i VI klasie bonitacyjnej. Niektórzy rolnicy widząc, że ceny zbóż są bardzo niskie i występują trudności z ich sprzedażą starają się rozwijać hodowlę bydła, trzody i w mniejszym stopniu hodowlę koni przeznaczonych na użytkowanie mięsne.

13 lipca bieżącego roku odbyło się w ODR Grabanów szkolenie na temat rozrodu i wychowu koni. W szkoleniu brało udział około 40 rolników z całego powiatu. Rolnicy wyrażali obawy, że w niewłaściwy sposób zorganizowany jest eksport i skup koni przeznaczonych na ubój. Zarzucali nieuczciwe przechwytywanie zysków przez pośredników. Dyskutowali na temat zorganizowania eksportu przez Związek Hodowców Koni oraz tworzenie grup producentów koni. Wydaje się, że przy lepszym zorganizowaniu rolników a także przy pomocy Związku Hodowców Koni można poprawić sytuację ekonomiczną gospodarstw rolnych, gdzie jest dużo użytków zielonych a ze zbóż najchętniej rośnie owies i żyto.

Wartość użytkowa koni dorosłych jest w dużej mierze uzależniona od ich wychowania w okresie źrebięcym. Ważną rolę odgrywają tu następujące czynniki: żywienie, zapewnienie odpowiedniej ilości ruchu, higiena ciała i pomieszczeń oraz właściwa obsługa. Najważniejsze jest optymalne żywienie i ruch, niemniej jednak nie można lekceważyć wpływu obsługujących na przyszłe nawyki, odruchy i narowy koni. Obsługujący konie powinni cechować się łagodnością i cierpliwością połączoną ze stanowczością. Koń powinien mieć

zaufanie do człowieka, a jednocześnie musi być mu posłuszny. Koń jest zwierzęciem płochliwym toteż reakcja na nagłe, niespodziewane bodźce bywa często bardzo gwałtowna. Zbliżając się do konia należy zawsze zwracać na siebie uwagę najlepiej głosem, nie powinno się podchodzić do konia nagle, zwłaszcza od tyłu ponieważ pod wpływem strachu zwierzę może kopnąć. Koń jest kształtowany przez dwa podstawowe czynniki genotyp i środowisko. Wpływ środowiska jest bardzo duży zwłaszcza w początkowym okresie życia osobnika.

Żrebię od wczesnej młodości powinno mieć zapewniony ruch przez przebywanie na pastwisku, a po sezonie pastwiskowym na okólniku. Pastwisko oprócz ruchu zapewnia doskonałą paszę o właściwym składzie i dużej zawartości związków mineralnych, która zapewniają rozwój kośćca i układu mięśni u zwierząt.

Przebywanie na pastwisku hartuje zwierzęta w skutek zmiennych czynników atmosferycznych. Również korzystny wpływ na młody organizm wywierają promienie słoneczne, wiatr i deszcz, które oczyszczają skórę zwierzęcia oraz niszczą wiele larw i jaj pasożytów. Krótki i mało pojemny przewód pokarmowy u koni wymaga tego by dawki pokarmowe zawierały duże ilości pasz treściowych i podawane były możliwie często 3-4 krotnie w ciągu doby. Wszelkie zmiany karmy dla koni powinny być wprowadzane stopniowo po przyzwyczajeniu konia do nowej paszy. Koniom nie wolno podawać paszy zamrożonej. Może to spowodować skurez jelita, podobny efekt wywołuje podanie nieprzyzwyczajonemu koniowi dużej ilości bardzo zimnej wody. **Napojenie spoconego konia zimną wodą i pozostawienie go bez ruchu, podanie świeżo zebranego, niewypoconego ziarna zbóż jak również nakarmienie nieprzyzwyczajonego konia dużą ilością ziarna żyta może spowodować wystąpienie ochwatu.** Najlepszą paszą dla koni jest owies. Jęczmień może być skarmiany 1/3 do 1/2 dawki owsa.

Może być podawane ziarno żyta, lecz bardzo ostrożnie. Kukurydza ze względu na dużą wartość energetyczną nadaje się także do skarmiania. Prawidłowe i częste pojenie koni jest tak samo ważne jak żywienie. Koń w zależności od wieku, miary ciała, rodzaju otrzymywanej karmy oraz pory roku wypija w ciągu doby od 10-40 litrów wody, a w czasie upałów nawet 70-80 litrów. Temperatura podawanej wody powinna wynosić około 15 stopni Celsjusza. Konie należy poić przed odpasem.

Jak w każdej hodowli, tak też u koni bardzo ważną sprawą stanowi ich rozród. W naszych warunkach konie zimnokrwiste osiągają dojrzałość płciową w wieku 12-15 miesięcy. W sprzyjających warunkach środowiskowych dojrzałość płciowa może wystąpić w wieku 10-12 miesięcy. Jednak pokrycie klaczy w tak wczesnym okresie spowodowałoby zahamowanie jej wzrostu i rozwoju. Aby nie dopuścić do przypadkowego pokrycia należy podzielić źrebięta w wieku około 1 roku na grupy według płci. U ras zimnokrwistych pokrycie może nastąpić w wieku 30-36 mc. życia. Cykl płciowy u klaczy trwa średnio 21-22 dni, ruja 6-7 dni, owulacja następuje około 2 dni przed końcem rui. Średnia długość trwania ciąży to 335 dni, poród trwa od 10-30 minut. Po porodzie klaczy źrebię odpoczywa przez 15-20 minut, później następuje przerwanie pępowiny i źrebię zaczyna wstawać. Obserwując pęd ludności miejskiej do jeździectwa można stwierdzić, że koń stanowi jeden z elementów środowiska naturalnego człowieka, a obcowanie z końmi i jazda spacerowa umożliwia ludziom szczególnie z miast kontakt z naturalną przyrodą. Na terenie gminy Kodeń istnieją gospodarstwa utrzymujące konie pod siodło i wydaje się, że turyści korzystający z aktywnego kontaktu z przyrodą i z końmi są bardzo zadowoleni. Stanowić to może dodatkowe źródło dochodów w gospodarstwie. ■

*Kontakt ze Związkiem Hodowców Koni:- Lublin ul. Mełgiewska 7/9
tel. (081) 746 20 49
Czesław Wygiera Andrzej Sawicki*

W związku licznymi pytaniami rolników odnośnie zasad stosowania zwolnień i ulg przy naliczaniu podatku rolnego i w związku z prowadzoną inwestycją poniżej przedstawiam kilka ważnych dla rolników informacji.

Wielu rolników ostatnio zakupiło, przekazało, oddało w użytkowanie wieczyste, podjęło w trwałe zagospodarowanie grunty rolne i mogłoby korzystać z formy zwolnienia lub ulgi. Prowadzone inwestycje w gospodarstwach rolnych również mogą być objęte tymi zasadami. Obecnie zwolnieniem z podatku rolnego objęte są grunty przeznaczone na utworzenie nowego lub powiększenie już istniejącego gospodarstwa rolnego do powierzchni nie przekraczającej 100 ha - jednak tylko te które:

- zostały nabyte w drodze kupna na własność lub jako prawo użytkowania wieczystego,
- zostały oddane przez właściciela (Skarb Państwa, gminę) w użytkowanie wieczyste,
- wchodzi w skład Agencji Nieruchomości Rolnych, objęte w trwałe zagospodarowanie.

We wszystkich tych przypadkach okres zwolnienia wynosi 5 lat, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po tym, w którym zawarto umowę sprzedaży gruntów lub prawa użytkowania wieczystego, ustanowiono to prawo lub objęto grunty w trwałe zagospodarowanie w drodze umowy.

Od 1 stycznia 2003 r. obowiązują przepisy z których wynika, że:

- jeśli podatnik nabywa lub obejmuje grunty o powierzchni mniejszej niż 100 ha, zwolnienie dotyczy gruntów kolejno nabywanych lub obejmowanych w trwałe zagospodarowanie do powierzchni łącznie nie przekraczającej 100 ha,
- zwolnienia te będą w latach 2003-2008 obowiązywały w odniesieniu do osób prawnych powiększających gospodarstwo, niezależnie od tego, jaki obszar gruntów znajdował się w posiadaniu takiej osoby 31 grudnia 2002 r.,
- nie ma zwolnienia od gruntów indywidualnych właścicieli gospodarstw rolnych, jeśli nabywca jest małżonkiem, krewnym w linii prostej lub małżonkiem takiego krewnego, pasierbem, zięciem lub synową sprzedawcy gruntów.

O czym rolnik wiedzieć powinien

Ustawodawca przez trwałe zagospodarowanie rozumie objęcie gruntów w dzierżawę lub użytkowanie na okres nie krótszy niż 10 lat. Ulga nie przysługuje, jeśli grunty nabyte na własność z Agencji Nieruchomości Rolnej były przedtem objęte przez tego, kto je kupił, w trwałe zagospodarowanie. Przez 5 lat zwolnione z podatku są grunty - ale tylko gospodarstw rolnych - powstałe z zagospodarowania nieużytków, licząc od roku następnego po ich zagospodarowaniu. Podatku rolnego nie płaci się przez 1 rok za grunty otrzymane w drodze wymiany lub scaleń (obowiązuje to w roku następnym po otrzymaniu gruntów)

Po pokazanych okresowych zwolnieniach obowiązuje dodatkowa ulga:

- w pierwszym roku podatek wynosi 75%
- w drugim - 50%.

Nie płaci się tego podatku rolnego od użytków rolnych klasy V, VI oraz VIz, tj. przeznaczonych na zalesianie; zwolnienie obejmuje także grunty położone w pasie drogi granicznej, a także grunty orne, łąki i pastwiska objęte w danym roku robotami melioracyjnymi, na których uprawy uległy zniszczeniu wskutek robót drenarskich.

Na okres nie dłuższy niż 3 lata zwolnione z podatku rolnego są użytki rolne gospodarstw rolnych, na których zaprzestano produkcji rolnej (odłogowanych), z tym że zwolnienie nie może obejmować więcej niż 20% powierzchni użytków rolnych gospodarstwa rolnego i nie więcej niż 10 ha. Warunki szczegółowe tego zwolnienia są w gestii rad gmin.

Od podatku rolnego zwolnione są również:

- grunty zadrzewione i zakrzewione (bez względu na ich klasę)
- użytki ekologiczne
- nie ma podatku rolnego od grunty zajęte pod zbiorniki wody służące zaopatrzeniu ludności w wodę,
- nie ma podatku rolnego od gruntów wpisanych do rejestru zabytków, pod warunkiem ich zagospodarowania i utrzymania zgodnie z przepisami o ochronie zabytków.

Zwolnieniem z podatku rolnego objęte są także działki przyzagrodowe członków

rolniczych spółdzielni produkcyjnych, którzy:

- osiągnęli wiek emerytalny, są inwalidami zaliczonymi do I lub II grupy
- są niepełnosprawni o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności
- są osobami całkowicie niezdolnymi do pracy w gospodarstwie rolnym albo niezdolnymi do samodzielnej egzystencji.

W zakresie zwolnień podatkowych są tzw. zwolnienia podmiotowe obejmujące np. szkoły wyższe, placówki naukowe, jednostki badawczo-naukowe itp.

Jeśli zaś chodzi o ulgi inwestycyjne to wszystkim podatnikom podatku rolnego (nie tylko gdy ich użytki stanowią gospodarstwo rolne) przysługuje ulga inwestycyjna z tytułu wydatków poniesionych na:

- budowę i modernizację budynków inwentarskich służących do chowu, hodowli i utrzymania zwierząt gospodarskich oraz obiektów służących ochronie środowiska,
- na zakup i zainstalowanie: deszczowni, urządzeń melioracyjnych i urządzeń zaopatrzenia gospodarstwa w wodę, urządzeń do wykorzystania na cele produkcyjne naturalnych źródeł energii (wiatru, biogazu, słońca, spadku wód).

Ulga polega na odliczeniu od należnego podatku rolnego od gruntów położonych na terenie gminy, w której przeprowadzona została inwestycja, 25% nakładów inwestycyjnych udokumentowanych rachunkami. Korzystanie z ulgi może być rozciągnięte w czasie nie dłuższe niż 15 lat. Jeśli rolnik sprzeda obiekty i urządzenia, od których ulgę przyznano, albo przeznaczy je na inne cele niż uzasadniające ulgę, traci prawo do pozostałych dalszych odliczeń.

Ulgę inwestycyjną gmina przyznaje na wniosek podatnika. Ulga inwestycyjna niewykorzystana przez podatnika przechodzi na jego następcę, jeśli rolnik przekazał gospodarstwo następcy w zamian za emeryturę albo jest nim spadkobierca ■

Na podstawie dostępnych materiałów
Wiesław Byra

VAT, a Sektorowy Program Operacyjny – „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”

Trwa składanie wniosków do Sektorowego Programu Operacyjnego – „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”. Dofinansowanie zakupów inwestycyjnych w naszym powiecie będzie wynosić od 60 do 65% kosztów inwestycji netto w zależności od tego czy wnioskodawca jest lub nie jest „młodym rolnikiem”. Dofinansowanie tylko do kosztów netto oznacza, że VAT zawarty w cenie będzie musiał być w całości zapłacony przez rolnika, a to oznacza, że realna pomoc będzie wynosić 49 - 53% wartości inwestycji brutto (przy założeniu, że całość inwestycji będzie opodatkowana podstawową 22% stawką VAT). Warto zatem pomyśleć nad zmniejszeniem swojego udziału poprzez zwrot VAT-u przez Urząd Skarbowy. Jest to możliwe dla rolników, którzy zrezygnują ze zwolnienia z opodatkowania produktów rolnych podatkiem VAT (rolnik ryczałtowy) i przejdą na rozliczenie podatku VAT na zasadach ogólnych.

Warunkiem przejścia jest:

- ⇒ sprzedaż w poprzednim roku podatkowym produktów rolnych musi wynosić minimum 20000zł, udokumentowana fakturami VAT RR;
- ⇒ przez co najmniej 3 kolejne miesiące poprzedzające miesiąc od którego rolnik chce przejść na zasady ogólne była prowadzona ewidencja sprzedaży i zakupów VAT;
- ⇒ dokonanie zgłoszenia rejestracyjnego w Urzędzie Skarbowym poprzedzone otrzymaniem numeru REGON w Urzędzie Statystycznym.

W przypadku gdy w roku 2004 rolnik nie miał odpowiedniej sprzedaży, to obecnie należy zaplanować

sprzedaż w roku 2005 na poziomie 20 000 zł. i przejść na zasady ogólne rozliczania VAT od 1 stycznia 2006 r. i odpowiednio do tego terminu planować inwestycje dofinansowywane z funduszy strukturalnych.

Od momentu zarejestrowania przez Urząd Skarbowy rolnik może wykonywać wszystkie czynności jako podatnik VAT tzn. :

- ⇒ wystawiać faktury VAT przy sprzedaży swoich produktów;
- ⇒ otrzymywać faktury VAT na zakupywane środki do produkcji rolnej;
- ⇒ prowadzić ewidencję sprzedaży i zakupów;
- ⇒ prowadzić ewidencję zakupów środków trwałych (maszyny, ciągniki, urządzenia, materiały do budowy budynków służących do produkcji rolnej) i naliczać amortyzację;
- ⇒ wypełniać deklaracje VAT – 7 do 25 dnia miesiąca za miesiąc poprzedni;
- ⇒ uzyskiwać zwrot VAT – u wynikający z różnicy między kwotą VAT należnego (sprzedaży produktów rolnych), a kwotą VAT naliczonego (zakupów środków trwałych i środków do produkcji rolnej);

Przejście na zasady ogólne rozliczania podatku VAT oprócz możliwości odzyskania VAT – u z zakupów ma też ujemne strony. Są to:

- ⇒ zmniejszenie przychodów gospodarstwa z uwagi na zmniejszenie podatku VAT doliczanego do sprzedaży netto z 5% (ryczałtowy) do 3% (przy rozliczaniu VAT na zasadach ogólnych). W roku 2008 zostanie zwiększona kwota VAT do 7% co pozwoli na zwiększenie przychodów gospodarstwa;

⇒ dodatkowe koszty w gospodarstwie dla biura rachunkowego rozliczającego i wypełniającego deklarację VAT ,o ile rolnik nie potrafi tego wykonać;

⇒ możliwość kontroli z Urzędu Kontroli Skarbowej;

Podsumowując należy stwierdzić że:

- ⇒ rozliczenie VAT-u z bieżącej produkcji jest najczęściej w opcji zerowej tzn .brak wpłat do Urzędu Skarbowego i brak zwrotów z Urzędu Skarbowego
- ⇒ dopiero zwrot VAT-u z inwestycji daje korzyści przewyższające wyżej wymienione ujemne strony przejścia na zasady ogólne rozliczania podatku VAT

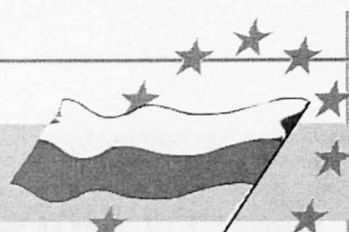
Występując o zwrot VAT-u z inwestycji należy pamiętać o tym, że może on nastąpić pod warunkiem zaistnienia sprzedaży. Przy jej braku (co zdarza się w pierwszych miesiącach roku w gospodarstwach prowadzących tylko produkcję roślinną) VAT z inwestycji ulega przeniesieniu na następny miesiąc w którym będzie sprzedaż produktów rolnych. Może to załamać płynność finansową gospodarstwa i terminową spłatę kredytów.

Ważną rzeczą jest też rzetelne prowadzenie ewidencji i terminowe składanie deklaracji.

Ogłoszenie

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli Oddział w Grabanowie organizuje kursy chemizacji rolnictwa. Chętni rolnicy proszeni są o kontakt telefoniczny z Powiatowymi Zespołami Doradztwa Rolniczego.

Adresy i telefony na s. 2.

Gdy chcemy zalesić grunty rolne...

Warto się zainteresować takim działaniem z Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich jak „Zalesianie gruntów rolnych”. Pomoc finansową, którą można uzyskać obejmuje koszty założenia uprawy, ewentualnie wykonanie poprawek w 2 roku i jeśli jest to uzasadnione- ochronne przed zwierzyną, premię pielęgnacyjną za utrzymanie nowej uprawy leśnej przez pierwszych 5 lat po nasadzeniu, premię zalesieniową, stanowiącą ekwiwalent za wyłączenie gruntu z upraw rolnych, którą rolnik otrzymywać będzie przez okres 20 lat od założenia uprawy.

Kwoty dofinansowania:

Lp	Formy pomocy	W złotych /ha na rok	
		Iglaste	Liściaste
Wsparcie na zalesianie			
1	Zalesianie na terenach płaskich o jednolitym nachyleniu nie większym niż 12 °	4300	5000
	Zabezpieczenie przed zwierzyną – grodzenie 2-metrowa siatka	2400	
Premia pielęgnacyjna bez zastosowania repelentów			
2	Zalesianie na terenach płaskich o jednolitym nachyleniu nie większym niż 12 °	420	
Premia pielęgnacyjna z zastosowaniem repelentów			
3	Zalesianie na terenach płaskich o jednolitym nachyleniu nie większym niż 12 °	700	
Premia zalesieniowa			
4	Producent rolny uzyskujący co najmniej 20% dochodów z rolnictwa	1400	
	Producent rolny uzyskujący mniej niż 20% dochodów z rolnictwa	360	

Kto może się ubiegać o pomoc w zalesianiu gruntów

Rolnik (osoba fizyczna albo spółdzielnia produkcji rolnej), który łącznie spełnia następujące warunki:

- został wpisany do ewidencji producentów, stanowiącej część krajowego systemu ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności
- zobowiązał się do zalesiania działek na których do dnia złożenia wniosku była prowadzona działalność rolnicza, pielęgnacji założonej

uprawy leśnej, przez okres 5 lat od dnia wykonanego zalesienia

Warunki uzyskania pomocy

Musimy wiedzieć, że zalesiania mogą być wykonywane na użytkach rolnych nie stanowiących własności Skarbu Państwa, które na podstawie ewidencji gruntów rolnych zostały zakwalifikowane do gruntów ornych, trwałych użytków zielonych oraz sadów. Do zalesiania mogą być przeznaczone grunty, które są w stałym użytkowaniu rolniczym i przewidziane są do zalesiania w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub przerna-

rodzime gatunki drzew i krzewów, wynika to z potrzeby dostosowania zalesień do lokalnych warunków siedliskowych, dlatego przy ustalaniu składu gatunkowego sadzonek należy brać pod uwagę rolniczą klasyfikację gruntów rolnych tzw. Regionalizację przyrodniczo-leśną. Należy przestrzegać zasad hodowli lasu, w tym norm określających proporcje gatunków drzew na różnych typach siedliskowych lasu, sadzonki muszą spełniać wymagania jakościowe określone w ustawie o leśnym materiale rozmnożeniowym.

Aby uzyskać wsparcie należy uzyskać Postanowienie do wniosku o

przyznanie płatności na zalesianie gruntów rolnych. Na podstawie Postanowienia wykonać zalesianie zgodnie z planem zalesiania i wnioskiem o przyznanie płatności na zalesianie gruntów rolnych. Następnie

złożyć Oświadczenie o wykonaniu zalesienia, które będą podstawą do decyzji o przyznaniu płatności na zalesienie. Wniosek i Oświadczenie należy składać w Biurze Powiatowym ARiMR właściwym na miejsce zamieszkania lub siedzibę Wnioskodawcy.

Jeśli planujemy zalesić grunty rolne wydaje się to ciekawym rozwiązaniem, warto skorzystać.

Jeśli planujemy zalesić grunty rolne wydaje się to ciekawym rozwiązaniem, warto skorzystać.

Iwona Petruczyńnik
Oddział Grabanów

APEL OKRĘGOWEGO INSPEKTORATU PRACY PIP W LUBLINIE ODDZIAŁ BIAŁA PODLASKA ROLNIKU ZAWÓD TWÓJ JEST NIEBEZPIECZNY

Każdego roku w gospodarstwach rolnych dochodzi do wielu tragicznych wypadków. Szczególnie okres wakacyjny, w którym prowadzi się prace polowych, prowadzi do nieszczęśliwych zdarzeń, których najczęstszymi przyczynami jest pośpiech, nieuwaga, zmęczenie, czy też niewiedza oraz lekkomyślność ludzka. Stale rosnąca liczba wypadków budzi poważne zaniepokojenie.

Chcąc uczulić rolników indywidualnych na zagrożenia związane z pracami gospodarskimi Państwowa Inspekcja Pracy jak co roku przystępuje do działań propagujących bezpieczeństwo pracy w rolnictwie.

ROLNICY – Żniwa to okres wzmożonych prac. Pośpiech, nieuwaga błędna ocena możliwości, a nawet lekkomyślność – to najczęstsze przyczyny wypadków.

Przed rozpoczęciem żniw sprawdzamy:

- ☞ czy są osłony na wałkach przegubowo- teleskopowych , a także na wszystkich innych ruchomych częściach maszyn służących do napędu oraz ostrych mechanizmach roboczych (przyrządy tnące w kosiarkach mogą być odstłonięte wyłącznie w trakcie pracy)
- ☞ czy przyczepy do przewożenia sprasowanej słomy mają podwyższone burty do wysokości 150 cm lub specjalną obudowę siatkową , w innym przypadku przewóz jest zabroniony
- ☞ podczas prac załadunkowych i wyładunkowych silnik pojazdu powinien być wyłączony , a jeśli pojazd stoi na pochyłości powinien być zabezpieczony przed staczaniem się,
- ☞ ładunek musi być dobrze zabezpieczony przed spadaniem i zsuwaniem się z wozu lub przyczepy ,
- ☞ prowadząc kombajn zbożowy czy ciągnik obserwujemy uważnie przedpole lub drogę : nie przewoźmy osób na pomoście roboczym kombajnu,

czy też na błotnikach kół ciągnika, zachowajmy szczególną ostrożność na drodze publicznej,

Pamiętajmy:

- ☞ nie wolno obsługiwać skomplikowanych maszyn żniwnych osobom bez odpowiedniego przygotowania,
- ☞ nie każdy może pracować na wysokości np. na przyczepie przy załadunku i układaniu stert itp. (osoby starsze, inwalidzi, dzieci)
- ☞ do schodzenia i załadowanego wozu lub przyczepy trzeba używać odpowiednio długiej i dobrze ustawionej drabiny,

Zagrożenia:

Przy obsłudze ciągników i maszyn rolniczych,

- ☞ ruchomych części, wałków przekazu mocy, przekładni pasowych, łańcuchowych,
- ☞ przebywanie w strefie zagrożeń, w ruchu drogowym,
- ☞ przewożenie osób na błotnikach, zaczepach maszynach, przyczepach i wozach nie przystosowanych do przewozu,

W obejściu

- ☞ nierówne podwórka, niezabezpieczone doły, schody, otwory zrzutowe,
- ☞ brak ładu i porządku w pomieszczeniach gospodarczych,

Zabronione jest:

- ☞ wykonywanie w trakcie ruchu maszyn czyszczenia usuwania gromadzących się materiałów, usuwania słomy, nastawiania elementów roboczych, wymiany kos w maszynach żniwnych , nawleknięcia sznurka, drutu w snopowiązałce lub prasie, dokręcania śrub, smarowania i sprawdzania umocowania elementów roboczych,
- ☞ stawiania i jazdy na zaczepach, ramach i innych częściach maszyn oraz ciągników będących w ruchu,
- ☞ przebywanie między ciągnikiem

a maszyną współpracującą przy włączonym silniku

Uwaga dziecko :

Niestety wielu rolników, z uwagi na swoją małą zasobność portfela nie jest w stanie zapewnić swoim dzieciom wakacji, o których mogą tylko pomarzyć. Szukając zajęcia, czy też sposobu na spędzenie wakacyjnego czasu dzieci organizują sobie zabawy, których często skutkiem są siniaki, połamane kości, obcięte palce a nawet śmierć niedoświadczonych następców gospodarstw – dzieci, które nie zdają sobie sprawy z czyhających zagrożeń, pociech gospodarzy – najmniej winnych zaniedbań, prowadzących do nieszczęśliwych wypadków, a poszkodowanych w sposób najbardziej widoczny.

Najważniejszy jest własny przykład.

Pracując rozważnie przestrzegając zasad bezpieczeństwa i higieny pracy chronimy nie tylko swoje życie i zdrowie, ale uczymy tych zasad własne dzieci.

Pamiętajmy :

- ☞ nie wolno dziecku przebywać w odległości mniejszej niż 50 m od pracującej kosiarki rotacyjnej lub listwowej,
- ☞ nie prosimy dzieci o pomoc przy pracach ze substancjami i środkami chemicznymi (środki ochrony roślin, paliwa, nawozy, smary)
- ☞ nie pozwalajmy dzieciom na samowolną obsługę ciągników i maszyn rolniczych, zabawy w pobliżu maszyn
- ☞ chowajmy zapalki przed małymi dziećmi,
- ☞ zapewnijmy dzieciom opiekę i bezpieczne miejsce zabawy

ROLNIKU:

Wyliminuj lub ogranicz zagrożenia życia i zdrowia, dzieci, ludzi pracujących i przebywających w gospodarstwach.

Starszy Inspektor Pracy
inż Kazimierz Wierzejski

Stacja Hodowli i Unasieniania Zwierząt
Sp. z o. o. w Bydgoszczy
ODDZIAŁ W ZAMOŚCIU
PŁOSKIE 67

- Świadczy usługi w zakresie inseminacji bydła nasieniem buhajów o najwyższym indeksie hodowlanym.
- Oferuje nasienie knurów wszystkich dostępnych ras, mieszańców międzyrasowych i linii hybrydowych.
- Oferuje nowoczesną i wygodną formę wykonywania zabiegów inseminacji loch, samodzielnie przez rolników we własnej chlewni.
- W ramach działalności dodatkowej oferuje :
  - pasze i dodatki paszowe
  - środki higieny do produkcji zwierzęcej

H O D O W C O !

Korzystanie z naszych usług to:

- zwiększenie wielkości produkcji
- poprawa jakości mleka i mięsa
- możliwość wdrożenia do produkcji najlepszych ras bydła i trzody chlewnej
- zwiększenie opłacalności produkcji w krótkim czasie

Zainteresowanych hodowców prosimy o skontaktowanie się z najbliższym Punktem Unasieniania Zwierząt lub

SHiUZ Sp. z o. o. Oddział w Zamościu, Płoskie 67.
tel.fax (084) 639 – 26 – 55, 639 – 65 – 64

Stacja Unasieniania Loch w Kraśniku, ul. Nadstawna 2
tel.fax (081) 825- 00 - 01, 825 – 00- 02

Placówka Terenowa w Białce k/ Radzyna Podlaskiego
tel.fax. (083) 352 – 50 – 21, 352 – 52 - 08

Pomidory – są bogate w witaminy, przede wszystkim C i E ale również A,D,K i wszystkie witaminy z grupy B. Są ponadto bogatym źródłem składników mineralnych, np. potasu, wapnia, w nieco mniejszym stopniu kobaltu, magnezu niklu i manganu. Poza tym są nisko kaloryczne (10 dag pomidorów to tylko 20 kcal).

Witajcie pomidory, witajcie ulubione ....

Siła pomidorów tkwi przede wszystkim w ich kolorze. Czerwone barwniki likopen i beta - karoten to silne przeciwutleniające, czyli substancje neutralizujące wolne rodniki. Dzięki przeciwutleniaczom warzywa te chronią organizm przed chorobami układu krążenia, mają także znaczenie w profilaktyce raka płuc, prostaty, piersi i przewodu pokarmowego. Są zasadotwórcze, odkwaszają zatem organizm. Dzięki zawartości soli bromu działają kojąco na system nerwowy. Obecny w nich potas poprawia pracę nerek, działa moczopędnie, a tym samym odtruwająco, pomagając w usuwaniu toksycznych produktów przemiany materii z organizmu. Wspomaga również pracę serca, regulując ciśnienie tętnicze krwi.

Niezwykłe działanie ma też galaretka otaczająca pomidorowe pestki – rozrzedza ona krew, podobnie jak aspiryna, nie dopuszczając tym samym do powstania skrzepów. Dlatego pomidory uważane są za ważny element diety osób po zawale. Ze względu na niską zawartość cukru zalecane są również w diecie cukrzyków.

W pomidorowych przetworach pozostają prawie wszystkie witaminy i składniki mineralne obecne w surowych warzywach. Obróbka termiczna może tylko pozbawić je witaminy C. W pomidorowych przecierach, sosach ,ketchupach itp. jest nawet więcej likopenu niż w surowych warzywach. Barwnik ten nie tylko nie jest wrażliwy na wysoką temperaturę, ale podczas podgrzewania jego uwalnianie wręcz wzrasta.

A oto kilka propozycji kulinarnych z wykorzystaniem w naszym regionie łatwo dostępnym, pełnego aromatu warzywa.

Tacka pomidorów faszeryowanych

18 niedużych twardych pomidorów.

Farsz z młodych ziemniaków: 25 dag młodych ziemniaków, łyżeczka pesto bazyliowego , 1-2 ząbki czosnku, łyżka oliwy, kilka świeżych listków bazylii.

Awanturka: 15 dag bryndzy, mała puszka wędzonych szprotek, 2 dymki, czarny pieprz, 6 czarnych oliwek bez pestek.

Farsz z kukurydzy: 2-3 łyżki kukurydzy konserwowej, 2-3 plastry ananasa z puszki, 1-2 łydgi selera naciowego, łyżka majonezu, curry, 2 gałązki natki pietruszki.

Umyć pomidory, osuszyć, z każdego ściąć czubek i wydrążyć środek. Ugotować ziemniaki w łupinach, obrać, ostudzić, pokroić w ćwierćplasterki. Pesto połączyć z przeciśniętym przez praskę czosnkiem, rozprowadzić łyżką wody i oliwą, wymieszać z ziemniakami. Bryndzę rozetrzeć ze szprotkami na gładką masę, wymieszać z drobno posiekaną cebulką, doprawić pieprzem. Seler naciowy obrać z włókien. Ananas i łydgi selera drobniutko pokroić, wymieszać z kukurydzą i majonezem, doprawić solą i curry. Pomidory nadziać przygotowanymi farszami i udekorować z ziemniakami - bazylią, z awanturką – oliwkami, z kukurydzą – listkami natki pietruszki. Ułożyć na tacy. Pomidory z różnymi farszami są doskonałą zimną przekąską na letnie przyjęcia w domu i ogrodzie.

Pomidory w cieście piwnym

4-6 twardych, mięsistych pomidorów, olej do smażenia

Ciasto : 2/3 szklanki jasnego piwa, 2 jajka, szklanka mąki, łyżeczka przyprawy do zup, sól.

Przyrządzić ciasto z podanych składników (powinno być nieco

gestsze niż na naleśniki). Pomidory pokroić na grube plastry, nadziewać je kolejno na widelec, maczać w cieście i smażyć z dwóch stron na patelni z mocno rozgrzanym olejem. Podawać jako samodzielną przekąskę lub dodatek do mięs i ryb.

Sałatka paryska

4 twarde pomidory, ogórek sałatkowy, 2 nieduże cebule, 2-3 jajka ugotowane na twardo, kilkanaście oliwek nadziewanych papryką, 2-3 łyżki oliwy, łyżeczka świeżo mielonego pieprzu, sól.

Pokroić pomidory w cząstki, ogórek w plasterki, cebulę w piórka, jajka grubo posiekać .Na talerzu lub okrągłym półmisku ułożyć najpierw pomidory, potem – nieco mniejszym kołem – ogórki i posypać je cebulą ,równomiernie rozłożyć na sałatce oliwki, polać oliwą, posypać jajkami i pieprzem. Posolić tuż przed podaniem na stół, żeby warzywa nie puściły soku . Podawać z pieczywem.

Leczo

2 kg papryki zielonej lub czerwonej, 2 kg pomidorów, 1 kg cebuli, 3 łyżki cukru, ćwierć szklanki oleju słonecznikowego, sól.

Pomidory sparzyć, obrać ze skórki i pokroić na ćwiartki. Oczyszczone z pestek i opłukane strąki papryki pokroić w paski, a obraną cebulę – w plastry. W rondlu rozgrzać olej, włożyć cebulę, a gdy się zeszkli, dodać pomidory i paprykę. Po 10 minutach doprawić solą i cukrem, dusić jeszcze chwilę. Gorące leczo nałożyć do wyparzonych słoików typu twist i zakręcić. Pasteryzować 30-40 min (w zależności od wielkości słoika).

Rozwój obszarów wiejskich

Sos pomidorowy

2 kg pomidorów, po 50 dag cebuli, kwaśnych jabłek i śliwek (najlepiej węgierek), pół szklanki octu winnego, kilka ziaren ziela angielskiego, kilka ziaren pieprzu, liść laurowy, płaska łyżeczka soli.

Zagotować ocet z przyprawami, przykryć i odstawić. Umyte i pokrojone na ćwiartki jabłka i pomidory, wydrylowane śliwki oraz plastry cebuli włożyć do rondla, wlać odrobinę wody i gotować pod przykryciem do chwili, aż cebula będzie miękka. Przetrzeć rozgotowane owoce i warzywa przez sito, wlać precedzony ocet i gotować na małym ogniu, aż objętość sosu zmniejszy się o 1/3. Gdyby sos był nie dość słodki, dodać 1-2 łyżki cukru i gotować przez chwilę. Gorący sos przełożyć do wyparzonych słoiczek typu twist (najlepiej o pojemności 0,2 l), wypełniając je po brzegi i zakręcić. Odwrócić do góry dnem i pozostawić do wystygnięcia.

Kecup pikantny

2 kg mięsistych pomidorów, 70 dag cebuli, 2 strąki czuszki, 2 główki czosnku, szklanka octu winnego 6 %, 4 łyżki cukru, 3 płaskie łyżeczki mielonego pieprzu, po pół łyżeczki mielonego ziela angielskiego, goździków, cynamonu i imbiru, 3 łyżki oleju, 2 łyżeczki soli.

Cebulę obrać, pokroić na ćwiartki, sparzyć i osączyć. Czosnek obrać. Pomidory sparzyć, obrać i pokroić. Włożyć warzywa do rondla i, mieszając, gotować 50 min najpierw na dużym, a potem na niewielkim ogniu. Następnie przetrzeć przez sitko, dodać przyprawy i gotować jeszcze 30 min. Wlać ocet i olej, włożyć czosnek, wymieszać, zdjąć garnek z ognia, przykryć i odstawić. Po 15 min zagotować, czosnek wyjąć. Bardzo gorący przecier nałożyć do wyparzonych gorących słoików, dokładnie zakręcić

Pomidory we własnym soku

3 kg pomidorów drobnych (twardych, ale dojrzałych), 2 kg

pomidorów większych, dojrzałych, 8 dag soli, 5 dag kukru.

Umyte owoce przebrać. Mniejsze sztuki o gładkiej skórce nakłuć w kilku miejscach ostrym patyczkiem lub grubą igłą i ułożyć w słojach. Z większych pomidorów przygotować zalewę, tzn. pokrajać je na części i rozparować w rondlu pod przykryciem. Rozgotowane pomidory przetrzeć, osolić i doprawić odrobiną cukru. Zalać nimi ułożone w słojach pomidory tak, aby poziom zalewy sięgał 2 cm poniżej otworu. Naczynia zamknąć i pasteryzować w 85°C przez 25-30 min.

Kiszone pomidory

5 kg nieprzejrzałych, średniej wielkości pomidorów, kilka gałązek suchego kopru, kawałki korzenia chrzanu, kilka liści czarnej porzeczki i ewentualnie estragon, 5-6 dag soli na 3 l wody.

Wybrać gładkie pomidory, świeżo zdjęte z krzaka.

Umyć, ułożyć w kamiennym garnku lub słoju o dużym otworze i dodać umyte przyprawy. Zagotować wodę z solą, gorącą zalać ułożone w słoju pomidory i przycisnąć talerzem lub spodkiem tak, aby nie wypływały z zalewy. Przykryć i zostawić na 1-2 dni w temperaturze pokojowej, a później wynieść do chłodnego pomieszczenia. Jeśli na powierzchni zalewy powstanie pleśń, należy talerzyk zdjąć, umyć, wyparzyć, a pleśń starannie zebrać i czystym talerzem ponownie przycisnąć kisonkę.

Tak przyrządzone pomidory nadają się jako składnik sałatek warzywnych lub do dekorowania kanapek z serem czy wędliną

Opracowała Anna Kałabun

Agronom

W swojej ofercie posiadamy ➔

Kompletną paletę produktów BAUER do ekonomicznego nawadniania różnych upraw:

- ☞ deszczownie RAINSTAR
- ☞ konsole niskociśnieniowe do RAINSTAR
- ☞ systemy nawadniania CENTERSTAR
- ☞ pompy, rury i zraszacze

Ciągniki i maszyny rolnicze

- ◆ Ciągniki VALTRA
  - ◆ Pługi VOGEL & NOT, Unia Grudziądz
  - ◆ Przenośniki ślimakowe: POM Augustów
  - ◆ Opryskiwacze PILMET, Krukowiak, Bury
  - ◆ Ładowacze czołowe: Meprozet, Hydramet
  - ◆ Prasy rolnicze: WARFAMA, SIPMA, KRONE
  - ◆ Rozsiewacze nawozów: Agromet Brzeg, Amazone
  - ◆ Przyczepy, wozy paszowe: Metal-Tech, Warfama, Cynkomet
  - ◆ Siewniki zbożowe: Famarol Słupsk, Rolmasz Kutno, VOGEL & NOT
- Ponadto oferujemy środki do produkcji rolnej - pasze, nawozy, środki ochrony roślin

www.agronom.com.pl

e-mail: agronom@agronom.com.pl

ZAPRASZAMY

Jasionka 102, 21-200 Parczew - woj. lubelskie

(0 83) 355-05-22; 355 08 70; 0 506 066 076; 0 502 225 015

VOGEL NOOT
SOIL SOLUTIONS

CASE IH

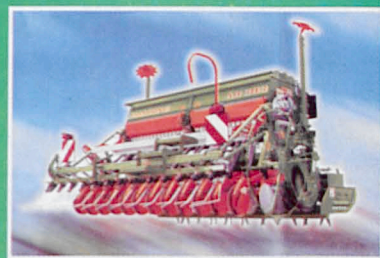
CIĄGNIKI ROLNICZE
60 DO 280 KM

AMAZONE

najlepsza do sianokiszonki

KONSULTANCI ds. SPRZEDAŻY

Dariusz Kołodziejczyk
0-600 612 493

Krzysztof Gnyp
0-604 644 055

Marcin Pietrzak
0-694 167 325

SPRZEDAŻ CZĘŚCI ZAMIENNYCH

Wojciech Portka
tel. 721-68-20

UNIA®

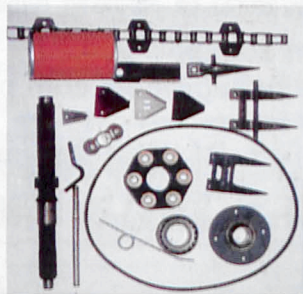

**SPRZEDAŻ CZĘŚCI
ZAMIENNYCH DO:**

- kombajnów zbożowych
- ciągników rolniczych
- maszyn uprawowych
- sprzedaż hurtowa i detaliczna

**SPRZEDAŻ
MASZYN UŻYWANYCH**

- kombajny zbożowe
- ciągniki rolnicze
- maszyny uprawowe

FAMAROL

